

weekly.meest.com

MeestWeekly

УКРАЇНЦІ ДАЮТЬ ПО ЗУБАХ АГРЕСОРУ

Спроможність рашистів виконати завдання Кремля неухильно зменшується

Читайте с. 5

ПРЕЗИДЕНТ США ПОБАЖАВ НАТО ВУЕ, ВУЕ

Однак Дональд Трамп не завжди реалізовує свої погрози

с. 11

ЧИ Є УСПІХИ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ?

Минулого тижня Зеленський шукав додаткові ресурси та нових партнерів

с. 13

Over
\$2,000
in Bonuses

ЗАПРОШУЕМО НА РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

215-302-9292

УСІ ЗАЯВЛЯЮТЬ ПРО ПЕРЕМОГУ

Та жодні війни так легко не закінчуються

■ Петро Йосип

Американський президент не раз удавався до погроз на адресу Ірану, вимагаючи, зокрема, розблокувати Ормузьку протоку. «Сьогодні вночі загине ціла цивілізація, і її вже ніколи не повернути. Не хочу, щоб це сталося, але, імовірно, так і буде», — написав він у своїй соціальній мережі.

Та Тегеран відхилив пропозицію Вашингтона, передану за посередництва Пакистану, підкресливши, що виступає за повне й остаточне припинення війни. А також висунув свої умови з десяти пунктів. Серед них — повне припинення бойових дій у регіоні, установлення протоколів безпечного судноплавства в Ормузькій протоці, повне скасування санкцій і заходи з повоєнного відновлення країни.

Дональд Трамп відкинув ці умови та пообіцяв атакувати іранські електростанції і мости. Тоді Аліреза Рахімі, заступник міністра спорту Ірану, закликав діячів мистецтва і спортсменів вишикуватися в живі ланцюги навколо цих об'єктів по всій країні. А Алі Бахрейні, постійний представник Ірану при Організації Об'єднаних Націй (ООН), указав, що погрози американського лідера завдати ударів по інфраструктурі є прямим підбурюванням до тероризму.

І глава Білого дому відступив та повідомив, що між Вашингтоном і Тегераном відбулися «дуже хороші й продуктивні перемовини», тому удари по енергетичній інфраструктурі Ірану відкладаються на десять днів.

Коли й цей термін збіг, господар Овального кабінету повторив цю погрозу,

брутально вилаявшись у прямому етері. Він вимагав відкрити Ормузьку протоку. А якщо Іран відмовить, воєнними цілями стануть порти та залізниця. І транспортну мережу зруйнують дощенту.

Бахрейн, Йорданія, Катар, Кувейт, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) та Саудівська Аравія подали в ООН проєкт резолюції, що могла надати правові підстави для створення військової коаліції з метою розблокування Ормузької протоки. Та Росія і Китай наклали на нього вето.

Тоді Сполучені Штати наростили кількість стратегічних C-17A Globemaster III на Близькому Сході. Їм услід подалися літаки-дозаправники KC-135R для підтримки бомбардувальників B-2 Spirit, здатних нести ядерну зброю.

«У разі атаки на Іран, ми завдамо настільки потужного удару по інфраструктурі США та їхніх союзників на Близькому Сході, що вони втратять доступ до нафти й газу на довгі роки», — заявив Корпус вартів ісламської революції (КВІР).

«Я згоден зупинити бомбардування та напади на Іран на два тижні, — зауважив своєю чергою Трамп. — Це буде двостороннє припинення вогню! Причина — ми вже досягли (і навіть перевищили) усіх воєнних цілей і перебуваємо на фінальній стадії укладення остаточної угоди про довготривалий мир з Іраном та мир на Близькому Сході».

На щастя, перевагу віддали перемовинам за посередництвом Ісламабада. Модерувати їх узявся Шахбаз Шариф, прем'єр-міністр Пакистану. Делегацію США очолив Джей Ді Венс, віцепрезидент країни.

Перемовини між Іраном і Сполученими Штатами призначили на 10 квітня

в Ісламабаді. Перед цим домовилися про двотижневе перемир'я та відкриття Ормузької протоки для цивільного судноплавства. Іран та Оман оголосили, що на час перемир'я стягуватимуть мито з кораблів, які проходять через протоку. Тегеран вирішив спрямувати ці кошти на відновлення після бойових дій. Як саме використає свою частку Оман, наразі невідомо. До початку війни на Близькому Сході прохід через Ормузьку протоку був безплатним.

Керолайн Левітт, пресекретар Білого дому, назвала двотижневе припинення вогню «перемогою Сполучених Штатів», розхвалюючи зусилля американських військових у війні з Іраном. За її словами, за 38 днів США виконали й перевиконали свої основні воєнні цілі. «Успіх наших військових створив максимальний вплив, дозволивши президенту Трампу та його команді розпочати складні перемовини, які тепер створили можливості для дипломатичного вирішення і довготривалого миру. Крім того, президент Трамп домігся повторного відкриття Ормузької протоки, — зазначила речниця. — Ніколи не варто недооцінювати здатність президента Трампа успішно просувати інтереси Америки та бути посередником у встановленні миру».

А сам американський лідер наголосив, що Іран повинен негайно припинити стягувати плату з нафтових танкерів за проходження Ормузької протоки. У відповідь Моджабба Хаменеї, верхівний лідер Ірану, висловив намір навпаки — підвищити рівень контролю Ірану над цією протокою.

А іранський уряд відзначив, що Сполучені Штати зазнали нищівної поразки

у війні проти Ірану, що змусило Трампа відступити. Вища рада національної безпеки Ірану констатувала, що іранський народ повинен знати, що завдяки зусиллям своїх синів та їхній історичній присутності ворог уже більш ніж місяць благає зупинити інтенсивний вогонь Ірану й опір йому. А КВІР запустила нові ракети по території Ізраїлю.

Це розлютило американського лідера. «США не виведуть війська з району Ірану, доки угода не буде повністю виконана, — стверджував він. — У регіоні перебувають військові кораблі, авіація та підрозділи з боєприпасами. Якщо домовленості порушать, удари стануть іще потужнішими. Іран не матиме ядерної зброї, а Ормузька протока залишиться відкритою та безпечною. Ми переможемо, незалежно від того, що станеться. Можливо, іранці укладуть угоду, а може, ні. Це не має значення. З погляду Америки — ми перемагаємо».

Після оголошеного припинення вогню між Іраном і Сполученими Штатами з дозволу Тегерана кораблі пішли Ормузькою протокою. Тегеран править 1 USD з оплатою в криптовалюті за кожен барель транзитної нафти. Порожні танкери можуть проходити безплатно.

Відтак США та Іран провели перемовини, обговорюючи умови, за яких діалог може бути продовжений. Однак виявилось, що іранці не можуть відкрити Ормузьку протоку, бо самі не пам'ятають, де розмістили підводні міни. Мінування здійснювали навмання, деякі міни почали дрейфувати. Тепер ні Іран, ні Сполучені Штати не мають можливості швидко розмінувати протоку. Проте кілька

кораблів американських Військово-морських сил усе ж успішно пройшли протоку без узгодження з Тегераном. А США наразі погодилися розморозити фінансові активи Ірану, які зберігають у Катарі й інших іноземних банках. Але перемовини не закінчилися підписанням хоч якогось документа. «І це значно гірша новина для Тегерана, ніж для Вашингтона», — оголосив віцепрезидент Венс. Він додав, що ключовою причиною стало небажання Ірану брати на себе зобов'язання відмовитися від спроб розробити або будь-яким іншим чином отримати ядерну зброю.

Тим часом в Україні 11 квітня о 16.00 розпочалося оголошене Москвою «великоднє перемир'я», що мало тривати до кінця доби 12 квітня. У Генеральному штабі Збройних сил України поінформували, що його дотримуються, але буде дзеркальна відповідь на будь-які атаки. Україна й РФ провели обмін полоненими. Додому повернулись 175 українських військових і семеро цивільних.

А «перемир'я» росіяни, звісно, порушили, як робили це завжди, і традиційно звинуватили в цьому українців. Загарбники атакували реактивними системами залпового вогню Херсонську область, а за пів години до цього ворожий дрон напав на тролейбус у Корабельному районі Херсона. Водія відвезли до лікарні в україній тяжкому стані, там він і помер. Інший дрон влучив у медичне авто на Сумщині, постраждало троє медиків. Крім того, рашисти вбили українську евакуаційну групу на Запорізькому напрямку. За весь час так званого перемир'я вони порушили режим припинення вогню 10 721 раз.

MeestWeekly

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc.
President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation.
The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.,
Адміністрація: 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064. Tel.: 1 732 634 1517
E-mail: newspaper.usa@meest.com.
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342, 1 732-634-1517

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірною.
Поштова доставка у США: \$85/рік, \$55/пів року.

Please, pay your subscription to:
Чeki й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агенцій та інтернет-порталів Zaxid.net, УНІАН, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТОН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

Виглядання ворога

III ОКРЕМА
ШТУРМОВА
БРИГАДА

Постріл на світанку

III ОКРЕМА
ШТУРМОВА
БРИГАДА

Жінки воюють не гірше за чоловіків

Зустріч після полону

Рашисти вдарили по цивільному автобусу в Нікополі

Дорога на Костянтинівку тепер

Операція в надскладних умовах

24 ОМБР
ІМЕНІ
КОРОЛЯ
ДАНИЛА

Посол ЄС під час прогулянки в лісі знайшла уламок російського дрона

УКРАЇНЦІ ДАЮТЬ ПО ЗУБАХ АГРЕСОРУ

Спроможність рашистів виконати завдання Кремля неухильно зменшується

■ Євген Клен

Уперше за час повномасштабної війни Україна обійшла Російську Федерацію (РФ) за кількістю запущених за місяць дронів.

ABC News проаналізував дані Міністерства оборони РФ, яке заявило, що за березень ц. р. протиповітряна оборона (ППО) збила 7 347 українських безпілотних літальних апаратів (БпЛА), що є найбільшою такою статистикою, яку оголошували росіяни. Тобто, у середньому по РФ щодня випускали по 237 дронів. Про незбиті БпЛА російська сторона не інформувала. Водночас Україна повідомила про атаки, до яких РФ залучила 6 462 дрони та 138 ракет різних типів.

НАЙБІЛЬШ ЗАГАРТОВАНЕ ВІЙСЬКО

Таким чином, після чотирьох років повномасштабної війни з масовим застосуванням БпЛА Укра-

їна стала одним з головних європейських центрів компетенцій у сфері перехоплення дронів, побудови багаторівневої системи ППО, радіоелектронної боротьби (РЕБ) і розвитку безпілотних технологій. Про це написала Foreign Affairs.

Видання підкреслило, що за час війни Україна навчилася застосовувати ці технології у великих масштабах, із високою ефективністю та відносно низькою вартістю. Водночас дорогі й дефіцитні системи ППО США, зокрема Patriot і THAAD, не завжди відповідають викликам сучасного поля бою. Автори звернули увагу й на дисбаланс вартості: для знищення російського дрона «Герань» за приблизною ціною 35 тис. USD інко-

ли застосовували ракети вартістю близько 3,7 млн USD.

У цьому контексті було сказано, що Європі доведеться враховувати український досвід, якщо хоче бути готовою до сучасних конфліктів. Українське військо нині розглядають як найбільш загартоване у Європі. Оборонні виробничі потужності України оцінюють у 25–40 млрд USD, але їхня значна частина не використовується через нестачу інвестицій.

До 2022 року український оборонно-промисловий комплекс був відносно невеликим, за європейськими стандартами, а витрати на закупівлю озброєння не перевищували 1 млрд USD. Після повномасштабного вторгнення РФ розвиток галузі суттєво пришвидшився. 2025-го українські солдати використовували дрони у 80–85% усіх ударів на передовій. Тепер Україна застосовує FPV-дрони, керовані пілотами через

пряму трансляцію, вартість яких становить від 500 до 2 тис. USD за одиницю, що дозволяє вражати десятки тисяч цілей щомісяця.

Також Україна розширила свій арсенал ракетами великої дальності, зокрема FP-5 Flamingo, здатними уражати цілі на відстані до 1,8 тис. миль. Ще створили дрони-перехоплювачі, що ефективно знищують російські БпЛА, а морські дрони фактично витіснили російський флот зі західної частини Чорного моря.

Україна також випереджає більшість європейських країн у сфері технологій, які визначатимуть характер війни в найближче десятиліття, скажімо, в автономній навігації без GPS в умовах активної РЕБ.

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОКУПАНТІВ

Зараз зусилля Збройних сил України (ЗСУ) щодо стримування та відки-

дання російських військ на Півдні України мають каскадний ефект на інші ділянки фронту. Це змушує окупантів обирати між обороною від контратак та виділенням бійців і техніки для наступальних операцій на інших напрямках, відзначив американський Інститут вивчення війни.

Контратаки українських військ далі демонструють успіхи на південному напрямку, формуючи як оперативні, так і стратегічні проблеми для російської армії. Командування Десантно-штурмових військ України нещодавно поінформувало про звільнення населеного пункту Березового, що на південний схід від Олександрівки.

Від кінця січня ц. р. українські сили досягли помітного тактичного прогресу на півдні й повернули під контроль більше територій, ніж російські війська змогли захопити протягом лютого. За даними

української сторони, на напрямках Олександрівки та Гуляйполя звільнили більше ніж 400 кв. км.

У відповідь на ці дії російське командування було змушене перекинути на Південь України елітні підрозділи, які раніше діяли в Донецькій області. Ймовірно, це негативно вплинуло на підготовку до наступу проти «Поясу фортець». Водночас попередній досвід указує, що російські війська нездатні ефективно вести наступальні дії одночасно на кількох напрямках, тому їхні шанси на значне просування в районі «Поясу фортець» видаються обмеженими.

«Пояс фортець» — це група із чотирьох великих і добре укріплених міст у Донецькій області зі сумарним довоєнним населенням понад 380 тис. осіб, які лежать уздовж траси Костянтинівка—Слов'янськ у напрямку з півночі на південь. Спроби російських військ захопити «Пояс фортець» 2014-го та 2022 року завершилися невдачею. З огляду на це нова операція, очевидно, буде тривалою і супроводжуватиметься значними втратами. Адже російським силам для захоплення Покровська, який є значно меншим за розмірами, знадобилося майже два роки.

ВОЮЮТЬ ІННОВАЦІЇ

Україна також змогла відбити масовані атаки російських військ і знищила понад 6 тис. загарбників упродовж усього чотирьох днів завдяки військовим інноваціям. Про це йдеться в публікації The New York Post. Газета написала, що попри важку зиму та рекордні атаки РФ Україна змогла зупинити наступ російських військ, які за-

стосовують тактику «м'ясних штурмів». Приміром, недавно біля с. Шандриголового була знищена група з 500 російських піхотинців, яка мала десятки бронемашин. Україна ліквідувала цей штурмовий підрозділ за допомогою мін, мінометів, артилерійського вогню та БпЛА, не відправивши на передову жодного солдата.

Здатність України протистояти російському наступу пояснюється її інноваціями воєнного часу, а також технологією боротьби з ворожими БпЛА. «Їхній рівень інновацій просто захмарний», — заявив в американському Конгресі Стивен Вітні, генерал-лейтенант Космічних сил США.

Проте, за словами Сергія Безкрестнова, радника міністра оборони України, російські ударні БпЛА становлять додаткову загрозу, адже почали детонувати через певний час після падіння. Такі випадки вже призвели до трагедій.

Водночас підпільники фіксують факти саботажу серед російських військових на Костянтинівському напрямку. Рашисти свідомо виводять із ладу техніку, щоб уникнути відправки на передову, засвідчив партизанський рух «Атеш». Мова про механічні пошкодження двигунів, злив технічних рідин, а також псування електричних дротів і паливних систем. Партизани вважають, що страх перед передовою в російських військових уже переважає страх перед дисциплінарними покараннями. У результаті техніка, яка мала б залишатись у строю, простоє, а самі підрозділи фактично підривають власну боєготовність. За даними «Атеш», ідеться вже не про поодинокі випадки, а про системну картину.

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Віктор Ягун, директор Агенції з реформування сектору безпеки:

— РФ не може швидко перемогти Україну, тому намагається зробити так, щоб Україна витратила більше часу, більше ресурсів і більше зусиль на майбутню деокупацію. І тут важливо не впасти у дві крайності. Перша — паніка, та окупація не є незворотною. Друга — самообман, мовляв, загарбники все розкрадуть і нічого не збудують. Російська система уміє красти мільярди і при цьому робити достатньо, щоб це працювало для війни. Тож потрібні не красиві удари по символах. А холодна робота по вузлах. Залізниця працює не через рейки. Вона працює через автоматику. Дорога працює не через асфальт. Вона працює через мости і розв'язки. Логістика працює не через мапу, а через склади, паливо й ремонт. І саме це є справжніми цілями. Не просто бити. А робити так, аби кожен кілометр цієї інфраструктури коштував РФ постійного страху, постійного ремонту та постійних утрат. Бо у війні на виснаження виграє не той, хто більше побудував. Виграє той, хто дешевше руйнує. Кремль готується не до швидкого фіналу війни, а до тривалого протистояння. А це означає, що потрібно мислити не категоріями новин, а категоріями років. Війни виграють не ті, хто гучніше репетує. А ті, що довше тримаються.

УКРАЇНСЬКІ ДРОНИ-ПЕРЕХОПЛЮВАЧІ

Розробка компанії Skyfall

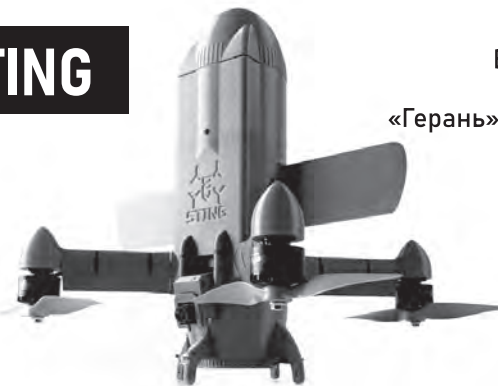
Об'єднує функції квадрокоптера і мініракети
Зроблений на базі технології FPV з пластику та надрукований на 3D-принтері
Має модульну конструкцію
Вартість — близько \$1000 за одиницю

Максимальна швидкість — 300–450 км/год
Максимальна висота — до 5 км
Дальність польоту — 23 км
Тривалість польоту — понад 17 хвилин
Бойова частина — 800 г

P1-SUN

STING

Розробка компанії Wild Hornets

Використовують для знищення російських безпілотників-камікадзе типу «Шахед», «Герань», «Ланцет», а також розвідувальних дронів
Корпус друкуються на 3D-принтері
Вартість — менше ніж \$2000

Максимальна швидкість — 280–315 км/год
Максимальна висота — 7 км
Дальність польоту — 37 км
Тривалість польоту — до 20 хвилин
Бойова частина — 500 г

Розробка компанії F-Drones

Оснащений денною та тепловізійною камерами
Інерційна система наведення дрона може працювати без використання GPS
Знешкоджує повітряні цілі шляхом кінетичного удару або самопідриву бойової частини в момент зіткнення (або за командою оператора)

Максимальна швидкість — 300 км/год
Максимальна висота не розголошується
Дальність польоту — до 36 км
Тривалість польоту — до 15 хвилин
Бойова частина — 500 г

F7 LITAVR

MEROPS

Нова українська розробка, однак технологія була запозичена в американській компанії Swift Beat
Система включає наземну станцію управління, пускові установки, та дрони-перехоплювачі
Орієнтовна ціна становить \$15000

Максимальна швидкість — понад 280 км/год
Можливість автономної роботи або дистанційного керування оператором, сенсори для виявлення та супроводу цілей

Розробка українських інженерів Міноборони і компанії TAF Industries

Основна перевага — здатність працювати вночі, під глушінням і на низьких висотах
Має автоматичне донаведення і нічну камеру

Максимальна швидкість — 300 км/год
Максимальна висота — 4,5 км
Радіус дії — 30 км
Тривалість польоту — 15 хвилин
Бойова частина — від 1,2 до 1,5 кг

OSTOPUS-100

■ Петро Йосип

Україна вже мала б розпочати підготовку до наступної зими, але втратила час через блокування кредиту в 90 млрд EUR. «Блокування кредиту відбувається через те, що «одна особа» у Європі постала проти всієї Європи просто для того, щоб задовольнити Москву, — заявив Володимир Зеленський. — І всі це бачать сьогодні, є докази».

Та Європейський Союз усе одно допоможе Україні підготуватися до зими 2026–2027 рр. у межах уже розробленого плану на 920 млн EUR. Це пообіцяла Урсула фон дер Ляєн, президент Європейської комісії. Вона розповіла, що план Брюсселя забезпечить стабільне надходження електроенергії по всій країні та сприятиме децентралізації вироблення відновлюваних джерел енергії. Він також передбачатиме ремонт і модернізацію електромережі.

ГОТУЙ САНІ ВЛІТКУ

В Україні турбуються вже про наступний зимовий період

БІЛЯ ЛІНІЇ ФРОНТУ

Проте Кабінет Міністрів України (КМУ) усе ж надав 12,85 млрд грн на перші роботи з підготовки до наступної зими. Кошти призначені на 209 об'єктів критичної інфраструктури в прифронтових регіонах і Київській області. Про це повідомила Юлія Свириденко, прем'єр-міністр України.

Із цієї суми буде профінансовано захист 24 високівольтних підстанцій силами Агенції відновлення, на що передбачено 3,5 млрд грн. Пріоритети — захист енергетичних об'єктів, розвиток розподіленої генерації, забезпечення додатковими джерелами живлення об'єктів тепло- та водопостачання, децентралізація теплопостачання.

Плани стійкості регіонів — це комплекс заходів для підготовки енергосистеми і житлово-комунального господарства до наступного опалювального сезону. Їх розробив уряд спільно з обласними військовими адміністраціями й органами місцевого самоврядування.

Головні елементи кожного плану: захист енергооб'єктів, розвиток розподіленої генерації, забезпечення безперебійного тепла, водопостачання та водовідведення, децентралізація системи

теплопостачання у великих містах. Загальну потребу у фінансуванні заходів оцінюють у 278 млрд грн. Для її покриття КМУ працює над залученням фінансових ресурсів від міжнародних партнерів. Також передбачене співфінансування з боку громад для комунальних об'єктів.

«Працювати й виробляти в умовах прифронтового регіону — це про велику сміливість наших підприємців, — наголосила прем'єр-міністр. — Уряд послідовно підтримує переробну промисловість і продовжує політику «Зроблено в Україні», постійно адаптує для регіонів з високим рівнем ризику. Зокрема, збільшили граничну суму компенсації до 30 млн грн для прифронтових регіонів і суму компенсації страхової премії для всіх областей до 3 млн грн. Працює програма грантів до 16 млн грн на відновлення обладнання після обстрілів».

ЗАХИСТ СТОЛИЦІ

Водночас Київ представив власний план стійкості. Документом передбачений захист 57 об'єктів критичної інфраструктури. Та потрібно ще встановити понад 200 МВт додаткової генерації для заживлення об'єктів тепло- і водопостачання, водовідведення тощо. «Ключовим пріоритетом плану стійкості Києва має стати розвиток розподіленого теплопостачання. У цій частині план потребує доопрацювання. Доручили розробникам плану завершити це до початку квітня 2026 року», — поінформувала Свириденко.

Загальний бюджет плану стійкості Києва — 61,6 млрд грн. Із них власні кошти міста становлять 10,6 млрд грн. Потреба в додатковому фінансуванні — 51 млрд грн. «Уряд забезпечує необхідне сприяння столиці в підготовці плану й надаватиме підтримку його реалізації після затвердження», — відзначила глава уряду.

Зокрема, житлові багатопверхівки обладнують засобами резервного живлення. Тож держава профінансує закупівлю та встановлення акумулято-

рів, інверторів і генераторів для забезпечення роботи ліфтів та інженерних систем, а також освітлення місць загального користування. Обладнання закуплять коштом держави. Для мешканців залишиться експлуатація: закупівля пального, технічне обслуговування та ремонт.

Віталій Кличко, міський голова Києва, сказав, що столиця розпочала підготовку до наступної зими вже через день після закінчення опалювального сезону. Він зібрав сесію Київради, щоб ухвалити ряд першочергових рішень для підготовки до наступної зими.

Реалізація плану енергостійкості потребує понад 60 млрд грн, Київ виділяє кошти, але потрібна підтримка держави — фінансами, обладнанням та ресурсами. «Кошти, які місто може виділити з бюджету, ми виділяємо. Але столиці обов'язково потрібна підтримка держави: у фінансуванні, у допомозі обладнанням та іншими ресурсами. Тому треба припинити політизувати питання енергостійкості, а говорити про конкретні речі й проекти. І працювати спільно всім гілкам влади, усім службам. Бо йдеться про те, як жителі Києва пройдуть наступну зиму», — підкреслив мер.

А за повідомленням Олександра Харченка, директора Центру досліджень енергетики, Київ переносить енергопотужності під землю та створює «теплову швидку допомогу». Саме у столиці будуть найбільше в Україні нових децентралізованих енергопотужностей, аби підстрахувати пошкоджені великі теплостанції централі. Київ також інтенсивно формує мобільний енергетичний резерв. Близько 1,7 тис. генераторів та 130–150 мобільних котелень зможуть оперативно під'єднати будинки до тепла в аварійних ситуаціях.

Крім того, місто резервує живлення водоканалів і котелень (когенераційні установи, батареї), щоб уникнути зупинки опалення під час знеструмлення. Київ уже сформував суттєвий запит та успішно залучає необхідне обладнання від міжнародних партнерів.

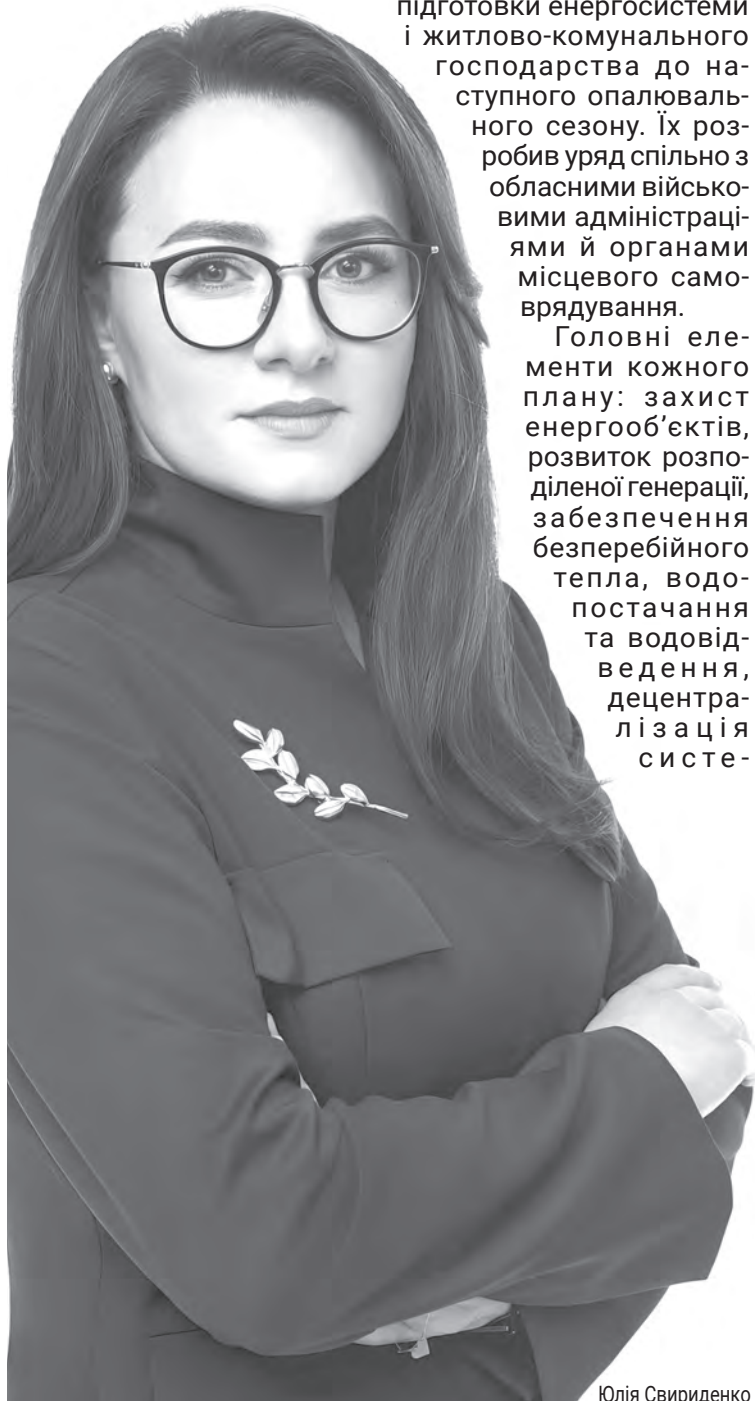
БАГАТОСТРАЖДАЛЬНА ОДЕСА

Одеса зараз зазнає чи не найдошкульніших атак рашистів. У межах поїздки до цього міста Юлія Свириденко відвідала підприємство «Інтерхім» — українського фармацевтичного виробника повного циклу. Його діяльність починається від розроблення молекул і досліджень до виробництва ліків та їхньої дистрибуції. Фармацевтика нині належить до найбільш високотехнологічних галузей, тож розвиток таких виробництв і досліджень важливий. «Підприємство користується державними програмами, зокрема, його продукція є в Національному кешбеку. Це гарний приклад інвестицій в енергетичну незалежність. Потрібно, щоб усі українські підприємства рухалися в цьому напрямі й до наступної зими наростили рівень забезпечення себе електроенергією власної генерації», — акцентувала прем'єр.

Вона оголосила подяку підприємцям Одещини за безперебійну роботу, створення робочих місць і підтримку української економіки. «Розповіла про новачки політики «Зроблено в Україні». Обговорили питання відновлення після обстрілів, захисту внутрішнього ринку, розбудови підприємствами власної генерації та виходу на зовнішні ринки», — відмітила глава уряду й подякувала бізнесу, який продовжує працювати в регіоні навіть в умовах обмеженого енергопостачання та постійних обстрілів.

Прем'єр-міністр разом з міністром внутрішніх справ Ігорем Клименком відвідали комунікаційний центр «Служби 112» в Одесі, який недавно почав працювати і для Південного макрорегіону. Такі центри також діють у Києві, Львові та Дніпрі — загалом їх уже чотири в Україні. Достатньо одного дзвінка, щоби повідомити про надзвичайну подію. Оператори швидко з'єднують із відповідними екстреними службами. Від початку роботи в липні 2023-го «Служба 112» опрацювала понад 11 млн викликів.

Під час зимового періоду служба приймала звернення від людей щодо відсутності світла і тепла в домішках. Номер 112 працює навіть без стільникового зв'язку. Потрібно під'єднатися до мережі WiFi та завантажити застосунок 112 Ukraine.

Юлія Свириденко

ПОДАТОК НА ВИЖИВАННЯ

Чому оподаткування міжнародних посилок в Україні не на часі

■ Мирослава Бзікадзе

Наприкінці березня ц. р. Кабінет Міністрів України (КМУ) схвалив пакет із трьох законопроектів, підготовлених Міністерством фінансів, які стосуються оподаткування цифрових платформ, міжнародних посилок і пролонгації військового збору. Зміни планують запровадити з 1 січня 2027-го, щоб дати бізнесу час адаптуватися, проекти законів вже подали до Верховної Ради України (ВРУ).

«ПОДАТОК НА OLX»

Зокрема, нові правила міжнародного автоматичного обміну інформацією про доходи з цифрових платформ поширюватимуться на українські й іноземні сервіси, які працюють на ринку перевезень, оренди, послуг і продажу товарів. У КМУ наголосили, що реформа має вивести частину доходів із «тіні» та підвищити прозорість ринку.

Водночас для фізичних осіб пропонують окремий режим оподаткування доходів із платформ: ставка податку на доходи фізичних осіб — 5% замість 18%, податковим агентом виступає платформа. Режим діятиме для тих, хто працює без найманих працівників, не є приватним підприємцем (ПП), використовує окремий рахунок для цієї діяльності і має річний дохід до 834 мінімальних зарплат (близько 7,2 млн грн станом на 1 січня ц. р.).

При цьому разові, некомерційні продажі особистих речей до 2 тис. EUR на рік не оподатковуватимуть і відкривати окремий банківський рахунок у цьому випадку не буде потрібно.

Крім того, одним із законопроектів передбачене продовження сплати військового збору на три роки після скасування воєнного стану для фінансування післявоєнного відновлення в теперішніх обсягах: для фізичних осіб — 5%, для ПП 1-ї, 2-ї і 4-ї груп єдиного податку — 10% у розрахунок однієї мінімальної заробітної плати на перше число поточного місяця (865 грн), для платників 3-ї групи єдиного податку — 1% від доходу.

ПАРФУМИ, ЧАЙ І КАВА СТАНУТЬ РОЗКІШЮ

Та чи не найбільше дискусій викликає законопроект № 15112 щодо міжнародних посилок. Наразі в Україну без мита (10%) та податку на додану вартість (ПДВ, 20%) можна ввозити посилки, сумарна вартість товарів у яких не

перевищує 150 EUR для одного одержувача. У разі ухвалення відповідного закону та набуття ним чинності уже з 1 січня 2027-го ПДВ нараховуватимуть на товари, незалежно від їхньої вартості. Податок входить у вартість товару безпосередньо під час купівлі, що, по суті, призведе до здорожчання речей на 20%.

Тобто закордонні майданчики, на яких активно скуповуються українці, мають інтегрувати у свій функціонал відповідні зміни. Але експерти вважають, що такі зміни потребують більше часу, до 1 січня 2027 року запровадити їх не вдасться.

Водночас у законопроекті передбачене збереження пільги на посилки, товари в яких сумарно не перевищують 45 EUR для одного одержувача. Такі товари мають надсилатись відправником одержувачу без будь-якої оплати, призначатись для особистого чи сімейного використання одержувачем, їхні характеристики та кількість не повинні вказувати на те, що їх ввозять із комерційною метою. Але ця пільга не поширюватиметься на вантажі навіть до 45 EUR, якщо вони міститимуть піддакцизні товари (приміром алкоголь), парфуми (понад 50 г) чи туалетну воду (понад 0,25 л), каву (понад 500 г) або кавові екстракти й есенції (понад 200 г), чай (понад 100 г) або чайні екстракти й есенції (понад 40 г).

Окремо пропонують запровадити ПДВ на всі імпортні товари в поштових та експрес-відправленнях — від 0 EUR за моделлю Європейського Союзу (ЄС). Податок входить у ціну товару під час купівлі та сплачуватиметься плат-

формою або логістичним оператором.

Необхідність ухвалення закону про оподаткування міжнародних посилок у КМУ, крім співпраці з Міжнародним валютним фондом (МВФ), пояснили вивірнюванням конкуренції, боротьбою з контрабандою через схеми дроблення великих товарних партій на дрібні посилки

з-за кордону, а також гармонізацією національного законодавства з правом ЄС.

НОВА СТАРА ІДЕЯ

Скасування пільги, яка дозволяє не сплачувати ПДВ при ввезенні товарів у міжнародних експрес-відправленнях вартістю до 150 EUR, — ідея не нова. Лише за роки повномасштабної війни влада повертається до неї вже втретє.

Ще 2023 року КМУ під орудою Дениса Шмигала просував цю ідею в межах комплексного закону про підвищення податків. Але тоді її реалізацію довелося відкласти через недостатню підтримку у ВРУ.

Згодом, уже на початку 2024-го, депутати від партії «Слуга народу» зареєстрували окремі законопроекти про оподаткування посилок з-за кордону 20%

ПДВ і 10% мита. Однак вони тоді не отримали схвалення парламентсько-го комітету з питань фінансів, податкової та митної політики, а його голова Данило Гетманцев визнав, що достатньої підтримки цих законопроектів немає.

Третю спробу оподаткувати всі посилки з-за кордону ініціював уже уряд Юлії Свириденко восени 2025-го. Тоді це стало одним із зобов'язань, яке взяла на себе українська влада, щоб отримати нову програму співпраці з МВФ обсягом 8,1 млрд USD.

Підтримка відповідних змін до законодавства, разом з оподаткуванням доходів українців від інтернет-платформ, було однією з попередніх умов для затвердження нової програми. Проте після низки

значно м'якший режим. До речі, за цими ідеями про тотальне оподаткування посилок рясно стирчать вуха дуже великого бізнесу та потужних роздрібних торговельних мереж, але хто я такий, щоб шукати причини цього скандалу саме серед них».

Спершу умова про тотальне оподаткування посилок містилась у попередніх зобов'язаннях України за новою програмою. Але протести суспільства привели до того, що МВФ погодився перенести виконання цих умов на перший етап, тобто десь на квітень-травень. «Під гаслами «маємо виконати умови МВФ» КМУ сформував у середині лютого так званий великий податковий закон. Поки що в депутатів ставлення до цього пакета податкових утисків скептичне. Тож є непогані шанси, що суспільство поверне уряд до здорового податкового глузду», — сказав він.

УДАР ПО УКРАЇНЦЯХ

А дані соціологічного дослідження Rating Group свідчать, що запровадження податку на посилки з-за кордону відчують мільйони українців. Так, протягом останнього року міжнародні відправлення отримували 29% громадян. Серед українців віком 18–36 років таких 45%, а у віці 36–50 років — 38%.

Однак тут мова не про регулярний шопінг за кордоном: лише 15% серед тих, хто отримував міжнародні відправлення, замовляли їх щомісяця, а понад 50% — лише одну-дві посилки за рік. Тобто загалом лише 4% українців з-поміж усіх опитаних замовляють товари поштою з-за кордону регулярно. І це зазвичай найнеобхідніші побутові речі: одяг і взуття (45%), а також павербанки, акумулятори та зарядні пристрої (26%).

З урахуванням того, що вартість двох третин посилок не перевищує 50 EUR, про якісь елітні чи брендові речі не йдеться.

Крім того, оподаткування посилок позначиться і на фронті. За даними опитування, 79% українців переконані, що здорожчання міжнародних відправлень може негативно впливати на волонтерську або оборонну діяльність. А 85% упевнені, що на це негативно впливатимуть затримки міжнародних посилок, якщо їх усі доведеться розмитнювати.

корупційних скандалів зібрати голоси у ВРУ стало ще важче. Водночас затримка з ухваленням нової програми від МВФ могла заблокувати кредити для фінансування держави в умовах війни. Тому МВФ ухвалив безпрецедентне рішення і погодився відкласти виконання цих зобов'язань до кінця березня 2026-го.

«Під час війни різко підвищувати оподаткування міжнародних посилок — це не «європейські правила», а мінус ресурси для військових і для звичайних українців, — вважає економічний оглядач Олександр Крамаренко. — Тотальне оподаткування міжнародних посилок — творчість нашого власного уряду, яку не можна аргументувати навіть євроінтеграційними вимогами. Оскільки в ЄС зараз запроваджують

РЕКЕТ ВЛАСНИХ ГРОМАДЯН

Гроші можуть стати недоступними навіть для тих росіян, хто їх іще має

■ Євген Клен

Служба зовнішньої розвідки (СЗР) України повідомила, що Російська Федерація (РФ) фактично банкрутує зсередини, а її економіка увійшла в піке. Погіршення охопило майже всі сектори економіки.

«Дані березня ц. р. фіксують одночасне погіршення в усіх ключових індикаторах — від ділової активності до реальних доходів населення», — ідеться в повідомленні. Росстат поінформував про зниження рівня бідності торік із 7,1 % до 6,7 %. Однак соціологічна служба «Левада-центр» подає геть іншу картину: частка росіян, які оцінюють свої доходи як достатні для прожиткового мінімуму, впала зі 48 % до 41 % всього за місяць. В СЗР заявили, що розрив між офіційною статистикою та суб'єктивним відчуттям людей продовжує збільшуватися. Соціальна напруженість виливається у відкриті акції протесту. Будівельники в Мурманську оголосили страйк через затримку заробітної плати. У тимчасово окупованому Маріуполі кілька будівельних компаній припинили розраховуватися з працівниками. У Республіці Комі робітники фанерного комбінату вийшли на стихійний мітинг через багатомісячні невивплати. Найгостріша ситуація — на Кузбасі, де більш ніж 6 тис. гірників залишилися без роботи, так і не отримавши зароблених коштів.

КРАХ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Уся платіжна система РФ несподівано «зламалася» вмить. Люди масово вишикувалися в черги до банкоматів, аби зняти готівку. Оплати картою чи QR-кодом у магазинах не приймали, перекази стали неможливими, банки й додатки повністю недоступними.

Масштабний збій виник у роботі найбільших фінансових установ РФ — «Сбербанку», ВТБ, «Альфа-банку» і «Т-банку», а також у Сис-

темі швидких платежів (СШП) Центрального банку (ЦБ). Користувачі скаржилися, що в них не проходили платежі та перекази, не працювали застосунки. Більшість скарг надійшла з Москви й Підмосков'я, Самарської та Новосибірської областей, а також із Санкт-Петербурга.

Сервіси найбільших банків і СШП стали недоступними на тлі запланованого Кремлем повного блокування Telegram і посилення боротьби з VPN. Російська влада вирішила зробити месенджер повністю недоступним на території країни на початку квітня ц. р. Тоді блокування посилювалося із 70 % до 80 %.

За даними СЗР, індикатор бізнесового клімату ЦБ — один із ключових оперативних показників ділової активності. У березні ц. р. він опустився нижче за нульову позначку. А саме падіння тривало безперервно з початку 2026-го: 1,5 пункту в січні, 0,2 — у лютому, ще 0,1 — у березні. «Погіршення охопило майже всі сектори економіки. Російські підприємства серйозно налаштовані на скорочення виробництва», — указано в повідомленні. Відтак фінансове становище російських компаній швидко погіршилося: у січні ц. р. вони заробили 2 трлн RUB, що значно менше за торішні показники. Утрати тих, хто працює в мінус, за рік зросли на 16,1 %, їхній загаль-

ний збиток склав 1,3 трлн RUB.

Триває катастрофа у вугільній галузі: збитки за березень становили 25 млрд RUB, а за весь минулий рік — 408 млрд RUB. Упали прибутки й у нафтогазових компаній: у січні ц. р. вони заробили 189 млрд RUB. Це 29,3 % від результату січня 2025-го. Загалом у видобутку корисних копалин прибуткових компаній стало менше, ніж збиткових: 48 % і 52 % відповідно.

Виробництво легкових автомобілів скоротилося на 2 %, вантажних — на 33 %, автобусів — на 21 %, машин для комунального господарства й утримання доріг — на 41 %. Пошта Росії закриває відділення, утрачає працівників через низькі зарплати. На 32,9 % зменшилися прибутки в сільському господарстві, майже вчетверо — у лісовій галузі, на 41 % — у транспортній. Прибуток упав навіть у деяких воєнних галузях. У виробництві комп'ютерів, електронних та оптичних виробів у січні ц. р. він був на 19,4 % меншим, ніж роком раніше.

ТОРГІВЛЯ ДОБІГЛА КІНЦЯ

Три чверті підприємств малого та середнього бізнесу підтвердили відсутність прибутку, достатнього для розвитку. «Ще місяць тому цей показник становив 57 %. Лише 8,3 %

опитаних підприємців готові інвестувати в розширення виробництва, тоді як у лютому ц. р. таких було 29 %. Головними перешкодами для зростання бізнес називає низький попит (42 %), непосильну вартість кредитів (33 %) і зростання витрат (14 %)», — поінформували в СЗР.

Споживчий сектор відображає кризу в режимі реального часу. Лише за перші два місяці 2026 року в Москві закрилися 125 ресторанів; до кінця року така ж доля спіткає ще близько 460 закладів.

Кількість магазинів в РФ скоротилася вперше з 2000 року. Про це свідчать дані консалтингової компанії INFOline. У Москві станом на початок 2026-го працювало 82,5 тис. пунктів продажу, що на 4,5 тис. менше, ніж роком раніше. У Санкт-Петербурзі за рік їхня кількість зменшилася з 44 тис. до 42,2 тис. В інших російських містах аналогічна ситуація, зазначили аналітики.

Після початку великої війни 2022 року з країни масово вийшли західні бренди, їхні місця зайняли російські ритейлери. Проте 2025-го раптом зафіксували значне зниження числа місць для торгівлі. Фахівці вважають, що 2026 рік стане ще гіршим за 2025-й, а закриття крамниць торкнуться як преміального, так і бюджетного сегмента. При цьому консолідація ринку, коли великі мережі

поглинали середні, уже добігла кінця.

ЖЕБРИ ДИКТАТОРА

З огляду на це Путін на закритій зустрічі запропонував олігархам «скинутися на війну в Україні». Бізнесмени відгукнулися на прохання: один із них одразу ж пообіцяв надати 100 млрд RUB. Але Дмитро Песков, речник Кремля, офіційно спростував цю інформацію, уточнивши, що це була ініціатива одного з підприємців.

«Путін сказав, що високі ціни на нафту й війна в Перській затоці у кращому разі триватимуть іще три тижні, а потім треба готуватися до жорсткіших умов. Ситуація з високими цінами на нафту тимчасова, — поділівся Олег Пендзин, український економіст. — Натомість у російського бюджету вже дуже великі проблеми. Та це ще не змусить Путіна сісти за стіл перемовин. Він шукатиме гроші, навіть знижуючи соціальні видатки й погіршуючи загальний стан справ у соціальній галузі».

Зокрема, Кремль планує примусове переведення пенсійних накопичень росіян у нову державну схему — програму довготривалого заощадження (ПДЗ). Ідеться про близько 3 трлн RUB на рахунках 37 млн росіян, які досі не обрали приватний пенсійний фонд для управління своїми коштами.

«Диктатор особисто закликав уряд активніше стимулювати вступ до ПДЗ, але не отримав бажаного результату. Конкретний механізм переведення не визначений, проте сама логіка ініціативи красномовна: коли держава потребує «довгих грошей», вона традиційно знаходить їх у кишенях майбутніх пенсіонерів», — наголосили в СЗР.

ДО СЛОВА

Закони воєнного часу, що передбачають контроль над інтернетом, кримінальну відповідальність за «дискредитацію» армії, розширення повноважень силових структур тощо, в РФ зберуть навіть після завершення війни. Спершу ці кроки подавали як вимушені й тимчасові,

продиктовані необхідністю «дотримання безпеки», однак тепер Кремль фактично визнає, що росіянам доведеться жити в умовах жорстких обмежень і заборон назавжди. Як наголосили в Центрі протидії дезінформації при Раді національної безпеки й оборони України, війна стала

зручним приводом для різкого посилення контролю в усіх сферах життя росіян. А тепер диктатура закріплюється як частина повсякденної реальності. Усі «воєнні» обмеження працюють на головну мету — зробити суспільство максимально керованим і залежним від держави.

ПРЕЗИДЕНТ США ПОБАЖАВ НАТО ВУЄ, ВУЄ

Однак Дональд Трамп не завжди реалізовує свої погрози

■ Ігор Голод

6 квітня американський лідер заявив: «НАТО — паперовий тигр. Нам вони, вочевидь, не потрібні, бо нічим не допомогли».

«ВИХОДИТЬ ЗА МЕЖІ»

Водночас глава Білого дому визнав: «Усе почалося, якщо говорити чесно, із Гренландії. Ми хочемо Гренландію. Вони не хочуть її нам віддати. І я сказав: «Ну що ж, бувайте». А в інтерв'ю The Telegraph він ствердно відповів на запитання про те, чи готовий переглянути членство США в НАТО. Дослівно ж, натякаючи на потенційно радикальне рішення з цього приводу, зазначив: «Це виходить за межі перегляду».

Однак пізніше президент США посперечався зі самим собою. Нарікаючи, що союзники по НАТО «нічим не допомогли» американцям, забув про те, що заявляв до того британцям: «У вас навіть немає флоту. Ви занадто старі, і у вас були авіаносці в неробочому стані».

То ж чим британці повинні були допомогти американцям? Дональд Трамп пояснив це Рейчел Скотт, кореспондентці ABC: «Це був тест для НАТО. Вони мені не були потрібні, але я хотів їх перевірити. Я сказав: «Я був би радий, якби ви, хлопці, долучилися». А вони відповіли: «Ну, ми не можемо цього зробити». Чесно кажучи, вони нам тут теж не були потрібні. Я насправді запитав, бо хотів подивитися, що вони зроблять. Останнє, що мені було потрібно, — це щоб НАТО втрутилося нам у справу».

КОЛИ Ж «УСЕ ПОЧАЛОСЯ?»

Отже, прогнозована відмова союзників була потрібна Трампу як підтвердження його тези, що «вони, вочевидь, не потрібні»? Хоча, за його словами, «усе почалося, якщо говорити чесно, із Гренландії». Насправді ж усе почалося ще 2016 року — під час президентської кампанії в США. Тоді республіканський кандидат заявив, що Сполучені Штати повинні «переглянути роль у НАТО», бо Альянс «коштує надто дорого».

Він також поставив під сумнів захист американцями союзників, передбачений ст. 5 Північноатлантичного договору 1949-го (офіційного документа НАТО, який визначає обов'язок колективної оборони), що зобов'язує країни-члени Альянсу до спільних дій у разі нападу на територію однієї з них. Трамп попередив, що допомогатиме лише тим, хто «виконує свої зобов'язання».

А в липні 2018 року пригрозив виходом США з НАТО, якщо союзники не збільшать витрати на оборону. Причому вимагав, аби вони витрачали вдвічі більше за офіційну узгоджену норму — по 4 % валового внутрішнього продукту (ВВП). Хоча навіть Сполучені Штати витрачали тоді на оборону приблизно 3–3,5 % ВВП.

«ТОЙ, ХТО ЗМУСИВ»

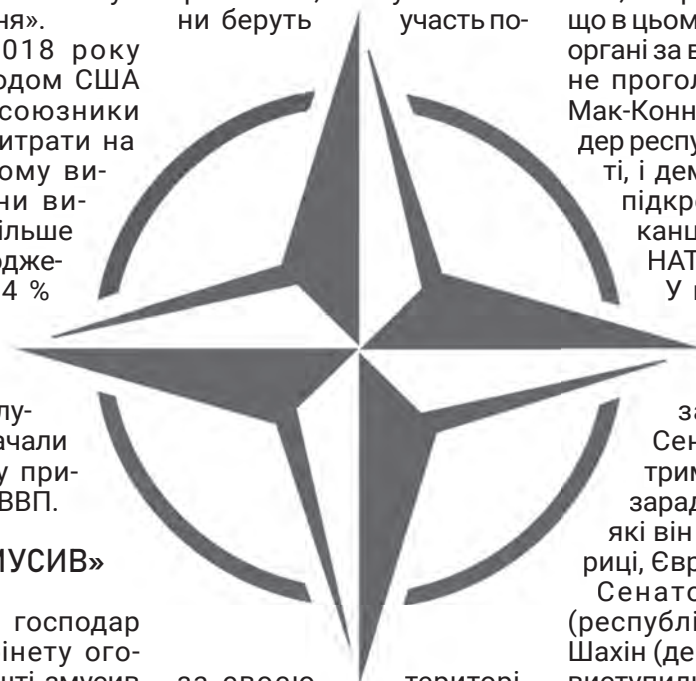
11 січня ц. р. господар Овального кабінету оголосив, що нарешті змусив країни-члени НАТО збільшити витрати на оборону до 5 % від ВВП. Дослівно ж стверджував: «Було 2 %, і вони не платили. Тепер платять 5 %». А коли журналіст поцікавився у Трампа, чи розглядає він можливість виведення США з НАТО, то почув у відповідь: «Це могло б зашкодити НАТО. Мені подобається НАТО. Вважаю, що НАТО — це добре». Наступного ж дня офіційний сайт НАТО заповнив, що насправді всі 32 країни-члени Альянсу вперше збільшили торік витрати на оборону до 2 % ВВП. Мабуть, Трамп обмовився.

Після цього американський лідер то заявляв, що країни-члени НАТО почали платити більше завдяки його тиску, то знову вимагав від них підвищення витрат на оборону до 4 % або навіть 5 %. Тобто риторика Трампа щодо витрат країн-членів НАТО на оборону — радше його перемовна стратегія. Важіль тиску для досягнення бажаного

результату. Заявляючи, що Сполучені Штати «захищають усіх, а платять більше», він застосує класичний прийом перемовин — завищує вимоги, щоби потім отримати компроміс ближче до реальної цілі.

«ВИГЛЯДАЄ ЯК БЛЕФ»

Навряд чи президент США не знає, що ст. 5 Північноатлантичного договору зобов'язує союзників до спільних дій лише в разі нападу на територію одного із членів Альянсу, а не в тих зовнішніх конфліктах, у яких вони беруть участь по-

за своєю територією. Чому ж ігнорує це, вимагаючи, щоби США підтримували й тоді, коли ст. 5 не зобов'язує?

Він це пояснив: «У нас є така річ, як НАТО. Ми були дуже добрими. Ми не мусили допомагати їм з Україною. Тепер побачимо, чи допоможуть вони нам». Ця заява є класичним прикладом торгівлі Трампа — він «продає» США як щедрого партнера, щоби отримати від союзників більше підтримки. Однак джерело в штаб-квартирі НАТО коментувало журналістам Politico: «Погроза Трампа виглядала як черговий блеф».

Навіть Дмитро Медведєв, заступник голови Ради безпеки Російської Федерації (РФ), назвав риторичку глави Білого дому «шоуменством». І вказав, що не вірить у реальний вихід США, бо це не має практичного сенсу, а американський Конгрес не дозволить президенту реалізувати його одноосібно.

«НЕ ПРОГОЛОСУЮТЬ»

Водночас Politico нагадала: «Офіційний вихід США з НАТО вимагатиме обов'язкового голосування в Сенаті, де Альянс має потужну підтримку обох партій. Відповідно до закону, ухваленого Конгресом 2024 року, Трамп не може одноосібно прийняти рішення вийти з НАТО. Для цього потрібні щонайменше дві третини голосів у Сенаті або спеціальне рішення Конгресу».

Своєю чергою Чак Шумер, лідер демократів у Сенаті, твердо переконаний, що в цьому законодавчому органі за вихід США з НАТО не проголосують. А Мітч Мак-Коннелл, колишній лідер республіканців у Сенаті, і демократ Кріс Кунс підкреслили: «Американці в безпеці, коли НАТО сильне і єдине».

У наших інтересах, щоб усі союзники обережно доглядали за цією єдністю. Сенат і надалі підтримуватиме Альянс заради миру й захисту, які він забезпечує Америці, Європі та світу».

Сенатори Том Тіллс (республіканець) і Джин Шахін (демократка) також виступили зі спільною заявою: «Єдиний випадок застосування ст. 5 відбувся у відповідь на атаки на США 11 вересня 2001 року. Наші союзники по НАТО стали на наш бік і прийшли нам на допомогу. Вони воювали й гинули разом з американськими військовими в Афганістані. Будь-які спроби президента США вийти з НАТО підірвуть нашу національну безпеку й зміцнять наших супротивників».

«ПЕРЕОЦІНЮЄ ВСЕ»

Politico прокоментувала: «Можливий вихід з НАТО слід сприймати як спробу переглянути умови надання гарантій безпеки Європі з боку США». Ці умови в інтерв'ю для Fox News оприлюднив Метью Віткер, посол Сполучених Штатів при НАТО: «Президент Дональд Трамп оцінює та переоцінює все — чи то нашу участь у НАТО, чи то нашу підтримку європейських зусиль в Україні. Усе пере-

буває на столі перемовин. Він хоче переконатися, що союзники роблять свій внесок і що США отримують справедливе ставлення у відповідь».

А сам президент США констатував: «Я завжди вважав НАТО, на яке ми щороку витрачаємо сотні мільярдів доларів, аби захищати ті самі країни, вулицею з одностороннім рухом — ми захищаємо їх, але вони нічого не робитимуть для нас, зокрема у скрутний час».

Британська The Telegraph із посиланням на чиновників Білого дому відзначила, що Трамп розглядає можливість реорганізації НАТО через запровадження моделі «плати за гру». Насправді ж лише союзники США платять за боеприпаси для України, щоби стримати Путіна якомога далі від їхніх кордонів, тоді як Трамп вимагає від європейців допомагати йому досягти його цілей на Близькому Сході безплатно. Отже, сам створює «вулицю з одностороннім рухом, але тепер у своєму напрямку».

ГЕОПОЛІТИЧНА БЛИЗОРУКІСТЬ

Відтак господар Овального кабінету застеріг союзників: «Вам доведеться почати вчитися боротися самостійно. США більше не будуть допомагати вам — так само, як і ви не були поруч із нами». Але якщо ця погроза буде реалізована, то Сполучені Штати залишаться сам на сам із Китаєм. Як слушно зауважив український політолог Віктор Небоженко, «утрачуть надійних союзників і потраплять у небезпечну зону геополітичного аутизму, а також на «біржу» дрібних одноразових угод з різношерстими проксі-державами».

Та частина аналітиків нагадала, що Трамп не завжди реалізовує погрози. Через це навіть з'явився іронічний термін Trump Always Chickens Out. Та все ж політолог Володимир Фесенко прогнозує: «Теперішня ситуація, імовірно, призведе до того, що американці зменшуватимуть рівень своїх зобов'язань усередині НАТО. Що не дуже добре».

АФРИКАНСЬКИЙ ГАМБІТ

■ Петро Йосип

Минулого тижня стало відомо, що Україна налагодила зв'язки з урядом Лівії в Триполі та нібито створила форпост, який тепер становить загрозу для російських кораблів, що проходять через Середземне море в напрямку до Суецького каналу. Французьке видання RFI написало, що присутність військових з України узгоджена з урядом, який очолює Абдель Хаміда Дбейба. «Понад 200 українських офіцерів та експертів працюють на трьох основних об'єктах», — зазначив один з інформаторів медіа.

Український контингент розподілений по трьох об'єктах. Перший — авіабаза в Місраті, де також розміщені сили Africom (турецький і італійські підрозділи), а ще британська розвідка. Другий об'єкт розташований у районі Мелліти, за 50 км від столиці Лівії. Там розгорнули інфраструктуру для запуску повітряних і морських безпілотних апаратів. Третій об'єкт використовують для координації між українськими фахівцями й підрозділами західнолівійської армії на базі 111-ї бригади в районі аеропорту Триполі.

У Москві, природно, від цього сталася істерика. Міністерство закордонних справ Російської Федерації (РФ) поскаржилося на уряд Дбейби та британські спецслужби. Адже визнати, що їх у Середземному морі топлять українці, для Кремля фізично нестерпно.

На території Лівії перебувають українські військові, які, ймовірно, атакували російський танкер Arctic Metagaz. А в момент атаки на танкер Qendil на його борту перебувало близько десяти високопоставлених представників російської розвідки, які вдавали зі себе звичайних моряків. Унаслідок удару двоє людей загинуло, ще семеро отримало поранення.

Серед ліквідованих був і російський генерал Андрій Авер'янов, якого вважали одним із фаворитів на посаду командувача приватної військової компанії «Вагнер», яку Кремль перетворив на Africa Corps.

Натомість Путін вирішив відігратися на Мадагаскарі, де восени 2025 року відбувся державний переворот, поки Дональд Трамп зосереджувався на Ірані. За даними Bloomberg, РФ зараз нарощує військову та політичну співпрацю з островом. Хунта публічно подякувала Москві за постачання гелікоптерів, техніки й гуманітарної допомоги.

Після приходу до влади військових на чолі з полковником Міхаелем Рандріаніриною, який став «президентом країни», Кремль оперативно відправив на острів військових і озброєння для безпеки режиму, а також активізував економічні контакти. Новий «глава держави» в лютому ц. р. здійснив перший закордонний візит до Москви, порушивши багаторічну традицію мадагаскарських лідерів спершу відвідувати Париж, столицю їхньої колишньої метрополії.

Мадагаскар має стратегічне значення через розташування поблизу ключо-

вого маршруту постачання нафти в Індійському океані та значні запаси корисних копалин, зокрема, кобальту, графіту та рідкісноземельних металів (восьме місце у світі).

РФ уже надала країні нову партію озброєнь і планує навчати місцевих військових. За оцінками західних дипломатів, прагнучи закріпитися в регіоні, Москва пропонує новій владі Мадагаскару угоду «безпека в обмін на політичну підтримку». Для самої острівної держави співпраця з Кремлем є способом зменшити залежність від Європейського Союзу та зміцнити позиції теперішнього режиму.

Крім того, кремлівський режим спробував створити в Москві міжнародний фінансовий центр. Та тепер, будучи відрізаною від світової фінансової системи через санкції за вторгнення

в Україну, РФ намагається збудувати систему альтернативних криптовалютних транзакцій в Африці.

Криптовалютна мережа A7, якою керує молдовський банкір-утікач Ілан Шор, що обікрав і мало не довів до банкрутства Молдову, та російський Пробізнесбанк активно шукають персонал для роботи в африканських країнах. Пропонують посаду менеджера з проектів у бізнесі, що створюється «з нуля» в Того. Минулої осені Москва відкрила офіс у Нігерії та оголосила про відкриття філії у Зімбабве.

Оплату здійснюють за допомогою криптовалюти A7A5 та забезпеченого рублями стейблкоїна, який в РФ має офіційний статус цифрового фінансового активу.

Щоправда, наразі незрозуміло, чи справді A7 веде якусь діяльність в африканських офісах, бо в інтернеті про неї практично нема інформації. Кілька експертів, пов'язаних із криптовалютами в Нігерії та Зімбабве, сказали журналістам Financial Times, що нічого не знають про A7. У Зімбабве про неї єдиний раз згадала місцева газета The Herald.

Загалом РФ намагається зміцнити та розширити свій вплив в Африці, налаштовуючи жителів континенту проти західних країн за допомогою антиімперіалістичної та антиколоніальної пропаганди. Москва вже підтримала кілька воєнних режимів, які здійснили перевороти у своїх країнах.

Абдель Хаміда Дбейба

■ Софія Калина

Уприміщенні Федеральних зборів Швейцарії відбувся черговий Ukraine Forum: Priorities & Policy, який об'єднав парламентарів, дипломатів, експертів і представників української активної громади для обговорення стратегічної підтримки України. Про це повідомило Посольство України в Берні.

З вітальними словами виступили Катя Кріст, перший віцепрезидент Національної ради Швейцарії, та Ірина Венедіктова, посол України у Швейцарії. Фо-

У парламенті Швейцарії провели Ukraine Forum

рум також супроводжував музичний виступ української бандуристки Юлії Шевченко.

У рамках панелі послів відбулася змістовна дискусія про ключові політичні пріоритети, зокрема, створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії РФ, підтримку України та шляхи досягнення справедливого миру.

Особливо емоційною та важливою стала панель, присвячена темам повернення військовополонених, гуманітарного розминування та співпраці між Україною і Швейцарією. У центрі уваги були живі свід-

чення та реальний досвід війни. Приміром, Геннадій Харченко, колишній військовополонений, поділився особистою історією перебування в полоні, яка стала потужним нагадуванням про гуманітарний вимір війни та необхідність міжнародних зусиль для повернення всіх полонених.

Іншим учасником став Нестор Барчук, представник Стратегічних комунікацій Національної гвардії України, який презентував українське бачення сучасної війни, зокрема, в інформаційному та гуманітарному вимірах,

а також окреслив актуальні виклики, які долає Україна.

До дискусії також долучилися міжнародні експерти й представники українського та швейцарського парламентів, що дозволило обговорити конкретні напрями співпраці, зокрема у сфері гуманітарного розминування.

Під час форуму також представили фотовиставку проекту «Жити, щоби пам'ятати», яка через особисті історії українців відображає біль утрати, силу гідності й пам'яті. Світлини, створені після безпосереднього перебування автора Дітера

Цюрхера серед внутрішньо переміщених осіб в Україні, стали глибоким нагадуванням про цінну свободу й важливість міжнародної солідарності з Україною.

У дипломатичному представництві зауважили, що Український форум є сталою платформою діалогу, його проводять двічі на рік — під час весняної та осінньої сесій парламенту. Форум заснували після початку російської агресії проти України 2014-го, і він залишається важливим інструментом донесення правди про війну, мобілізації політичної підтримки та зміцнення українсько-швейцарського партнерства.

ЧИ Є УСПІХИ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ?

Минулого тижня Зеленський шукав додаткові ресурси та нових партнерів

■ Ігор Голод

Конфлікт на Близькому Сході неабияк відволік увагу Заходу від України й пригальмував підтримку її обороноздатності та економіки. Тож президент України вирушив до одного з найзаможніших регіонів світу шукати не заміну Заходу, а додаткові ресурси спротиву.

«ІДЕАЛЬНА ТРАНЗАКЦІЯ»

Володимир Зеленський розпочав несподіваний візит до регіону Перської затоки, прагнучи запропонувати досвід України в боротьбі з дронами в обмін на оборонну підтримку. Він відбувався на тлі труднощів України в залученні нових зобов'язань від партнерів із НАТО щодо закупівлі критично важливого американського озброєння.

Ігор Семиволос, директор Центру близькосхідних досліджень, наголосив: «Зеленський приїхав не «просити гроші», а продати ексклюзивну безпекову експертизу. В Ер-Ріада є гроші, в Україні — знання. Це ідеальна транзакція».

Відтак український лідер домовився з Мухаммадом бін Салманом Аль Саудом, спадкоємцем престолу Саудівської Аравії, про оборонну співпрацю. Зеленський запевнив: «Угода закладає основу для подальших контрактів, технологічної співпраці й інвестицій та посилює міжнародну роль України як безпекового донора. Саудівська Аравія також має те, у чому зацікавлена Україна, тому така співпраця може бути взаємовигідною».

«Маємо юридичну рамку для подальших контрактів. Зеленський чітко розписав логіку: спершу документ, потім контракти, пізніше — технологічна співпраця та інвестиції, — пояснив експерт. — Україна вже не просто пропонує, вона діє. Українські експертні команди фізично присутні в кількох країнах Перської затоки і вже здійснили кілька успішних уражень іранських дронів. Саме цей факт став вирішальним аргументом для підписання угод».

«Формулювання «безпековий донор» — не випадкове. Зеленський свідомо перевертає традиційний

наратив: Україна не реципієнт допомоги, а постачальник безпеки. Це має пряме значення для перемовин із Трампом про мирну угоду: аргумент «Україна коштує Америці грошей» стає значно слабшим, — уточнив фахівець. — Це прямий меседж адміністрації президента США, який б'є по ізоляціоністських настроях частини республіканців: Україна не коштує Америці грошей, вона їх економіть».

«ТРИ ВАРІАНТИ»

Семиволос зауважив: «Найцікавіша фраза у всьому повідомленні — «Аравія має те, у чому зацікавлена Україна». Є три варіанти: нафтодолари для фінансування оборонної промисловості; технології та компоненти, яких немає в Україні; дипломатичний вплив на США через саудівський канал. Найімовірніше — усі три одночасно».

Водночас Бі-бі-сі зазначила: «Зеленський заявив, що це має бути взаємовигідна співпраця за кількома напрямками. Перший напрям — це зброя, виробництво, обмін досвідом, обмін дефіцитними речами, яких немає у тій чи іншій країні. Другий напрям — паливо, постачання солярки до України».

Директор Центру близькосхідних досліджень роз'яснив: «Дронова дипломатія» є частиною ширшого економічного розвитку: не лише зброя в обмін на гроші, а комплексне партнерство, де Україна отримує і енергетичну безпеку, і стратегічні ресурси».

Президент України не розкрив і те, що ж надасть саудитам. Як указали в Бі-бі-сі, коли йдеться про обмін технологіями, Україні доводиться враховувати ризик витоку чутливої інформації про свої технології до Російської Федерації (РФ).

Володимир Зеленський і Мухаммад бін Салман Аль Сауд

Крім того, Зеленський досяг домовленості про співпрацю у сфері безпеки й оборони з президентом Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ). Десятирічну угоду також підписали начальники генеральних штабів України та Катару.

У Йорданії український лідер домовлявся з її королем про посилення співпраці в безпековій сфері. Публічно відомих угод не уклад, радше провів підготовчі перемовини. У Дамаску він також зустрівся з президентом Сирії, про що розповів стисло: «Домовилися працювати разом, аби дати більше безпеки й можливостей для розвитку нашим суспільствам».

«УСПІШНИЙ ВІЗИТ»

Джон Гербст, директор Центру Євразії Євroatлантичної ради США, прокоментував цей тур: «Зеленський провів дуже успішний візит до Перської затоки, адже Саудівська Аравія, Катар, ОАЕ та Кувейт усвідомлюють, що загрозу з боку іранських ракет і дронів не можна нейтралізувати лише американськими воєнними засобами».

Він наголосив, що одночасно Україна зможе забезпечувати ресурси для розвитку власного виробництва й зміцнення своєї обороноздатності. Ізраїльський телеканал UTVI з цим погодився: «Зеленський намагається інтегрувати Україну в новий регіональний баланс, де іранська загроза робить український фронтний досвід цінним активом. І якщо ця модель спрацює, Київ отримає не лише фінансові ресурси та угоди, а й нову політичну вагу як постачальник безпеки». «І тут ідеться не просто про постачання заліза, а про передачу мислення та досвіду сучасної війни», — підкреслив Роман Безсмертний, почесний

професор Київського національного університету культури і мистецтв.

А американський аналітичний центр Atlantic Council дійшов такого висновку: «Поїздка українського лідера багато в чому стала майстеркласом із дипломатії в умовах війни. Завдяки своїй спритності, він забезпечив життєво важливу підтримку воєнним зусиллям України та заклав основи для стратегічних партнерств із країнами Перської затоки, які потенційно можуть змінити хід гри. Що особливо важливо, Зеленський також спростував негативні уявлення про свою країну та зміцнив глобальний авторитет України як супердержави у сфері безпеки».

Відтак оглядач Мирослав Ліскович резюмував: «Україна реально отримала вихід на колосальні фінансові ресурси країн, які критично потребують нашого досвіду. Це не просто обмін технологій на гроші; це формування залежності систем безпеки багатьох монархій від українського військово-інженерного комплексу».

«НОВИЙ ІМПУЛЬС»

Пожвавішали й стосунки України з Китайською Народною Республікою (КНР). Ван Ї, міністр закордонних справ КНР, повідомив своєму українському колезі за посадою Андрію Сибізі, що Пекін надасть Києву енергетичну допомогу для відновлення інфраструктури після масованих ударів. Сибіга запросив Ван Ї до Києва і сам отримав запрошення до Пекіна. «Можливо, настав час вдихнути в перемовини новий імпульс і спробувати залучити до процесу КНР. Ми привітаємо будь-які зусилля китайських колег щодо припинення цієї війни, досягнення припинення

вогню, бо, імовірно, вони мають потенціал вплинути на РФ», — відзначив український міністр.

А Associated Press повідомила, що, за даними анонімних джерел, китайські посадовці спонукали Іран до перемир'я зі США. Чи зацікавлені в КНР у перемир'ї між Україною та РФ? Не виключено. Адже, приміром, 6 квітня ц. р. Київ і Пекін підписали угоду, що відкриває можливість експорту українського пшеничного борошна на китайський ринок.

Водночас Ван Ї відповів на пропозиції Великої Британії, Німеччини та Франції щодо створення спільної місії з деблокади Ормузької протоки, що КНР не проти приєднання до такої місії, проте зауважив, що участь у ній США небажана як безумовного агресора.

Китайський міністр укавав, що його країна готова стати посередником у перемовинах між європейськими країнами, Україною та РФ на своїй чи іншій території за участю США чи без них. А також повідомив європейських колег про те, що ініціюватиме запрошення до Пекіна представників Києва та Москви для проведення мирних консультацій і готовий запропонувати обом сторонам шляхи виходу зі стану безвихіді.

У цій новині цікаво те, що КНР бачить «безвихідь» і не прогнозує російського успіху ані на фронті, ані в дипломатії». А в ситуації, коли війна на Близькому Сході поширюється, а Ормузька протока заблокована, пошук стабільних, диверсифікованих джерел енергії та гарантій безпеки став нагальною потребою для всіх країн. Саме в цьому контексті візит до КНР Гурбангулі Бердимухамедова, колишнього президента Туркменії, який відбувся 17–19 березня ц. р., набуває особливого значення.

У США закінчуються цілі для ударів

■ Politico

Стратегічно важливі цілі для ударів в Ірані закінчуються, попри це Дональд Трамп наполягає на продовженні атак, зазначає Politico з посиланням на чиновників Пентагона.

За інформацією двох чинних посадовців Міністерства війни й одного колишнього службовця адміністрації президента, новий графік, про який оголосив американський лідер у зверненні до нації, дає мало можливостей для проведення тих повітряних ударів, що необхідні для знищення прихованих запасів балістичних ракет, які він прагне ліквідувати.

Співрозмовники видання попередили, що така динаміка може дати Ірану достатньо важелів впливу, щоб відмовитися вести перемовини щодо своєї

ядерної програми та ситуації з безпекою на Близькому Сході. При цьому глава Білого дому за жодних обставин «не може просто піти». «Якщо він піде, його принизять; а якщо залишиться, ми опинимося в скрутному становищі», — сказав ексчиновник.

За його словами, проблема полягає в тому, що тепер без наземного вторгнення доступні лише кілька військових об'єктів, які можна було б атакувати. «Залишки балістичних ракет Тегерана все важче й важче вразити, тому що ті, що залишилися, імовірно, утримують в укріплених бункерах», — додав співрозмовник. Одне з джерел видання побоюється, що Сполучені Штати будуть змушені завдавати по Ірану марних ударів, а Тегеран збереже контроль над Ормузькою протокою, якою проходить близько п'ятої частини світової нафти.

Пускова установка зенітно-ракетної системи «Чхонгун-ІІ» (М-SAM) Південної Кореї

ВІЙНА ВИЯВИЛА СИЛУ ПІВДЕННОКОРЕЙСЬКОЇ ППО

■ New York Times

Південнокорейський комплекс протиповітряної оборони (ППО) Cheongung-II ніколи не випробовували в бойових умовах, аж поки в березні ц. р. Іран не запустив балістику по Об'єднаних Арабських Еміратах, указує The New York Times.

Випробування на полі бою показали, що за перший місяць збито 29 із 30 ракет і безпілотних літальних апаратів, по яких цілилися комплекс.

Корейська ракета-перехоплювач Cheongung-II коштує близько 1 млн USD, що вчетверо дешевше за американську Patriot PAC-3 (4 млн USD). Ба більше, Сеул забезпечує значно швидші терміни постачання. І на відміну від Сполучених

Штатів, які суворо оберігають інтелектуальну власність, корейські компанії готові будувати заводи на території замовника та ділитися технологіями, що робить їх привабливішими для нових союзників. Експерти вважають, що війна з Іраном може стати моментом, коли майже монополія, яку американські компанії утримували в ППО протягом десятиліть, буде порушена.

Колись американські виробники відкидали японські товари як дешеві імітації, поки ці товари не почали стабільно перевершувати свої американські аналоги в 1970-х та 1980-х рр. Оборонна промисловість Республіки Корея (РК) нині перебуває на подібній позиції. Західним компаніям складно зрівнятися з темпами виготовлення продукції для задоволення потреб РК та її союзників.

Мирні перемовини початися не можуть

■ Wall Street Journal

Влада Ірану відмовляється йти на поступки під час перемовин зі США й відхилила пропозиції міжнародних посередників.

Про це пише The Wall Street Journal із посиланням на обізнані джерела. За інформацією видання, посередники з Туреччини, Єгипту та Пакистану останнім часом активізували спроби організувати діалог між Тегераном і Вашингтоном. Ідеться про можливість припинення бойових дій або принаймні досягнення тимчасового перемир'я.

Однак, як зазначають джерела, ці дипломатичні ініціативи наразі не дали позитивних резуль-

татів. Співрозмовники газети підкреслюють, що іранська сторона не готова поступатися в питаннях, які вважає ключовими.

Крім того, Тегеран відкинув пропозицію щодо відкриття Ормузької протоки в обмін на тимчасове припинення вогню. Також, за даними джерел, іранські представники повідомили посередників про небажання найближчим часом проводити зустріч з американською стороною в Ісламабаді. У Тегерані називають вимоги Сполучених Штатів щодо припинення конфлікту неприйнятними. Таким чином, попри зусилля міжнародних посередників, просування в перемовинах між сторонами наразі цілковито відсутнє.

Ракетний потенціал Ірану й досі значний

■ CNN

Іран зберігає суттєві можливості для ракетних і дронів атак попри перманентні інтенсивні удари з боку США та Ізраїлю.

Про це розповідає CNN із посиланням на джерела в американській розвідці. В оцінку розвіду-

вального співтовариства можуть бути додані пускові установки, що зараз недоступні. Приміром ті, що заховані під землею, але ще не знищені. Значна частина іранської військової інфраструктури прихована в розгалужених мережах тунелів і печер, що ускладнює її знищення. За словами двох джерел телеканалу, тисячі іранських

безпілотних літальних апаратів і досі існують — приблизно 50 % активу країни. Дані розвідки засвідчили, що чимала кількість крилатих ракет берегової оборони Ірану неушкоджена. Іран також активно використовує мобільні платформи запуску, що дозволяє швидко їх переміщати й уникати виявлення.

■ Axios

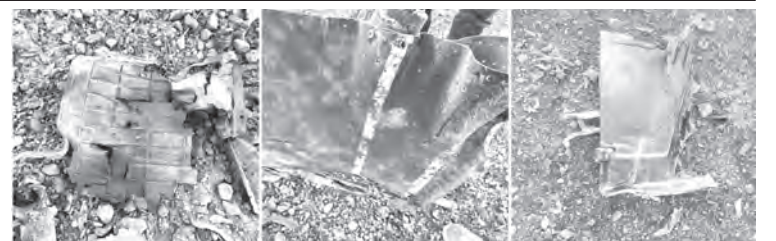
Іран збив два американські літаки, та обох пілотів удалося врятувати, повідомляє Axios.

Іранські державні медіа оприлюднили фото та відео, на яких, за їхніми твердженнями, зафіксо-

Іранці збили американські літаки

вані уламки літака й катапультне крісло. У першому випадку мова про винищувач F-15. Частина планера відповідають компоновці винищувача F-15E Strike Eagle. Цей літак нібито належав до 494-ї винищувальної ескадрильї Вій-

ськово-повітряних США. Після цього Іран підбив A-10 Thunderbolt II. Пілота вдалося вивести літак за межі території Ірану, відтак катапультуватися, далі його успішно евакуювали. Тегеран заявив, що літак підбили іранські сили ППО

Уламки винищувача F-15 ПС США. Квітень 2026 р.

в районі Ормузької протоки. Там також додали, що

штурмовик нібито впав у Перську затоку.

ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ

Вони відбуваються як в адміністрації Трампа, так і в НАТО

■ Євген Клен

Ще жоден американський президент не очолював Сполучені Штати тричі. Схоже, що це не вдасться і Дональду Трампу. «Я можу балотуватися в президенти Венесуели, — відтак заявив він. — Я швидко вивчу іспанську. Це не займе багато часу. Я добре знаю мови. І поїду до Каракаса».

ЧИСТКА АПАРАТУ

Ще під час першого терміну перебування в Білому домі Трамп періодично змінював свою команду. Тепер знову взявся за це. Американський лідер звільнив з посади генерального прокурора Пем Бонді, яку призначив одразу ж після своєї перемоги на президентських виборах 2024-го. Тимчасовим виконувачем обов'язків призначив її заступника Тодда Бланша. У своїй соціальній мережі Truth Social написав, що Бонді перейде на нову посаду в приватному секторі. При цьому похвалив ексгенерального прокурора й зазначив, що за час її роботи «рівень убивств у США впав до найнижчого показника з 1900 року». Та телеканал CNN, посилаючись на власні джерела, повідомив, що Трамп звільнив Бонді через невдоволення її роботою у справі Джеффри Епштейна, а також за те, що, на думку президента, Бонді недостатньо розслідувала діяльність його політичних опонентів.

Наступною стала відставка Ренді Джорджа, начальника штабу Сухопутних військ Сполучених Штатів. Її особисто вимагав Піт Гегсет, міністр війни США. Причини звільнення відомство не назвало. «Міністерство війни вдячне генералу Джорджу за десятиліття служби нашій країні. Бажаємо йому всього найкращого у відставці», — йдеться в повідомленні. Від початку роботи в адміністрації Трампа Гегсет звільнив уже понад десять найвищих офіцерів Збройних сил США. Зокрема, командувача флоту й заступника керівника штабу Повітряних сил США.

А глава Білого дому раніше звільнив Майка Волтца з посади радника з національної безпеки, потім міністра внутрішньої безпеки Крісті Ноем, тепер на черзі Тулсі Габбард, директор Національної розвідки США. Волтц провалив

операцію проти еменських хуситів і втрапив у скандал. Ноем не впоралася з міграційною політикою і мала проблеми з убивствами цивільних агентами ІСЕ. Габбард провалила розвідку з Іраном і комунікацію, постійно розказуючи про «більше ніяких війн», які Трамп потім починав. Гегсета хочуть звинуватити в розпалюванні війни в Ірані.

ВИХІД ІЗ НАТО

А минулого тижня господар Овального кабінету в інтерв'ю британській The Telegraph заявив, що серйозно розглядає можливість виходу Сполучених Штатів з НАТО. Журналіст запитав, чи перегляне він членство США в НАТО після конфлікту на Близькому Сході. «Я б сказав, що йдеться про більше ніж перегляд. Я ніколи не перебував під впливом НАТО. Завжди знав, що НАТО — це паперовий тигр, і, до речі, Путін теж це знає», — акцентував президент. Крім того, він укотре дорікнув Кіру Стармеру, прем'єр-міністру Великої Британії, за відмову приєднатися до американсько-ізраїльської операції проти Ірану, натякнувши, що Королівський флот не готовий до цього завдання: «У вас навіть немає флоту. Ви занадто старі, і мали авіаносці, які не працювали».

Після того до Вашингтона полетів Марк Рютте, генеральний секретар НАТО, щоб з'ясувати теперішній стан речей. Трамп йому дорікнув, що країни НАТО не допомогли Сполученим Штатам, коли ті їх потребували, тож і його не буде поруч, якщо знову знадобиться. Він також закликав згадати про Гренландію — «великий шматок льоду, яким погано керують».

У відповідь високий гість визнав справедливості того, що Дональд Трамп невдоволений рівнем участі багатьох партнерів в операції проти Ірану. «Він мені чітко сказав, що думає про те, що сталося за останні

кілька тижнів. Це дуже тонка картина», — поділився генсек Альянсу, відмовившись коментувати, чи згадував глава Білого дому про вихід з НАТО, проте назвав розмову дуже відвертою та відкритою.

ПОКАРАННЯ

Водночас президент США розглядає план покарання деяких країн-членів НАТО, які, на його думку, не надали достатньої підтримки операції проти Ірану. Як розповіли джерела The Wall Street Journal, цей план, зокрема, передбачає виведення американських військ з таких держав і розміщення їх у країнах, які надали значну підтримку кампанії Сполучених Штатів в Ірані. Наприклад, Вашингтон може закрити деякі військові бази в Іспанії або Німеччині. Цей крок відрізняється від нещодавніх погроз Трампа повністю вивести США з Альянсу, адже, за законом, він не зможе цього зробити без схвалення Конгресу. Новий план перебуває на початковій стадії обговорення і є лише одним із кількох сценаріїв, які розглядає Білий дім.

Та він підкреслює все більший розрив між позиціями Вашингтона і європейських партнерів після рішення Сполучених Штатів розпочати бойові дії в Ірані. За даними WSJ, ініціатива вже отримала підтримку серед ключових посадовців адміністрації президента.

Дуже постраждати можуть насамперед країни Балтії. Адже Енс Столтенберг, колишній генеральний секретар НАТО, навіть зізнався в готовності здачі цих країн, де Кремль міг би створити «буферну зону». Зокрема, 2021 року вже відбувалися обговорення з Російською Федерацією (РФ) виведення військ Альянсу зі Східної Європи.

Тепер з російських посадовців також поступово знімають санкції. Так, Управління з контролю

Марк Рютте

за іноземними активами Міністерства фінансів США вилучило зі санкційного списку Михайла Задорнова, колишнього міністра фінансів РФ, який перебував під обмеженнями через зв'язок із банком «Фінансова корпорація «Відкриття», де обіймав посаду голови правління. Перед цим Задорнов працював у керівництві групи ВТБ. Вилучення зі списку означає розблокування активів особи в юрисдикції США та зняття заборони на проведення фінансових операцій з американськими контрагентами.

ПРОПОЗИЦІЯ КЕЛЛОҒА

Свою чергою Кіт Келлог, колишній спеціальний представник президента США, виступив за формування нової оборонної системи, заявивши про неспроможність НАТО ефективно реагувати на сучасні глобальні виклики. До такого альянсу, на його думку, могла б долучитися і Україна. Генерал різко розкритикував союзників

по НАТО, зокрема за їхню позицію щодо конфлікту в Ірані, назвавши боягузливою організацією.

На його переконання, Сполученим Штатам варто переглянути підходи до міжнародного партнерства і навіть розглянути можливість виходу з Альянсу. «НАТО перетворюється на страхопудів. Можливо, нам потрібне нове НАТО, нова оборонна система», — висловив пропозицію Келлог і нагадав про положення ст. 13 Північноатлантичного договору, яка передбачає можливість виходу країни з Альянсу через рік після офіційного повідомлення.

Він також наголосив, що нові союзи варто будувати з державами, які демонструють реальну готовність до протистояння викликам. Серед потенційних партнерів назвав Японію, Австралію, Польщу, а також «оновлену» Німеччину. «Навіть Україна, яка також довела свою ефективність як хороший союзник, може приєднатися», — стверджував генерал.

ДО СЛОВА

Меланія Трамп уже вчетверте посприяла поверненню українських дітей, яких викрала РФ. Пресслужба Білого дому повідомила, що перша леді допомогла з поверненням викрадених українських дітей до їхніх сімей. Ідеться про шістьох неповнолітніх, яких раніше вивезли до РФ. «Возз'єднання дітей із їхніми близькими в цьому регіоні світу залишається одним з найважливіших глобальних питань сьогодні. Я заохочую те, що обидві сторони залишаються відданими постійній співпраці, ставлячи питання безпеки й добробуту дітей вище за цю жакливу війну», — заявила вона. Ще одну, сьому дитину, привезуть до членів родини в Україні пізніше цього місяця «в межах четвертого возз'єднання». У пресслужбі Білого дому наголосили, що Меланія Трамп та її представник продовжують співпрацю з Росією і Україною для ідентифікації та повернення дітей, переміщених унаслідок війни.

«МАДЯР НЕ ВИНЕН, ЩО ВІН МАДЯР»

В Угорщині настає кінець епохи Віктора Орбана

■ Мирослава Бзікадзе

Парламентські вибори в Угорщині, які відбулися 12 квітня, стали темою № 1 усіх світових засобів масової інформації. Віктор Орбан, який 16 років очолював угорський уряд, зазнав поразки.

Опозиційна партія «Тиса» на чолі зі 45-річним Петром Мадяром набрала 53 % голосів і отримує 138 місць у парламенті. Натомість партія «Фідес», яку активно підтримували Путін і Трамп, зазнала поразки — 38 % і 55 місць. Крім того, до угорського парламенту також проходить партія «Наша батьківщина», яку очолює Ласло Тороцкай (3,02 %). Ця політична сила отримає шість мандатів.

«РОСІЯНИ, ЗАБИРАЙТЕСЯ ДОДОМУ!»

Явка на цьогорічних парламентських виборах в Угорщині була рекордною — 79,5 % виборців. За два дні до них на пл. Героїв у Будапешті відбувся антиурядовий мітинг і концерт, організований Рухом громадянського опору, що зібрав понад 100 тис. глядачів і тривав сім годин.

Натовп, що складався переважно з молоді, скандував антиурядові гасла. Серед них — *Ruszkik hazá!* («Росіяни, додому!»), відоме ще з часів Угорської революції 1956 року. Тепер цей лозунг знову набув популярності на тлі зближення угорської влади з Москвою. Також люди тримали плакати, на яких прем'єр-міністр Угорщини і російський диктатор були зображені у вигляді матрьошки. За словами учасників, головною метою заходу було продемонструвати масштаб невдоволення чинною владою. Багато хто з присутніх говорив, що хоче змін у країні та завершення багаторічного правління Орбана.

Дональд Трамп не раз заявляв про повну підтримку Віктора Орбана на парламентських виборах. І навіть обіцяв Угорщині економічну допомогу в разі його перемоги. Американський президент також наголошував, що за Орбана відносини між США й Угорщиною досягли «нового рівня співпраці та вражаючих результатів». Він нагадав, що сприяв Орбану на попередніх виборах, і знову висловив йому повну політичну підтримку. Трамп також безпосередньо звертався до виборців Угорщини, закликаючи їх голосувати за чинного прем'єр-міністра.

Тож поразка Орбана стала для господаря Овального кабінету цілковитим шоком. Під час спілкування з пресою, коли його запитали про результати виборів в Угорщині, різко урвав розмову, обмежившись подякою журналістам, розвернувся та пішов до літака. Тим часом Орбан визнав, що на виборах зазнав поразки. Привітав опозиційну партію «Тиса» і її лідера з перемогою. «Результат виборів для нас болючий, але однозначний», — зізнався він.

ЩО ОБІЦЯЄ МАДЯР

Тим часом прихильники Мадяра вже святкують перемогу — ввечері 12 квітня в Будапешті знову відбувся мітинг. На ньому майбутній прем'єр-міністр Угорщини заявив, що перемога його партії надала мандат на демонтаж авторитарної системи та повернення країни до європейських цінностей. «Угорщина знову стане сильним союзником у Європейському

ГОП-ЛЯ

Координатором місії Організації з безпеки і співпраці в Європі зі спостереження на угорських виборах була Дарія Боярська, колишня перекладачка Путіна. Вона тривалий час працювала в адміністрації

російського диктатора. Була перекладачкою під час зустрічі Путіна з Трампом у японській Осаці 2019 року. Наприкінці 2022 року Польща оголосила Боярську персоною нон грата. Російські бази даних свідчать,

що вона продовжує регулярно відвідувати РФ і після повномасштабного вторгнення до України. Проте приятелька Путіна так і не змогла допомогти його товаришу знову очолити угорський уряд.

Союзи (ЄС) і НАТО. Місце Угорщини було, є і буде у Європі протягом тисячі років», — стверджував звитяжець у своїй промові.

Він також закликав самого Орбана та президента країни, верховних суддів і генерального прокурора негайно подати у відставку. І звинуватив їх у тому, що поставили політичну лояльність до Орбана вище за свої посадові обов'язки.

Крім військових питань, політик планує терміновий візит до Бельгії. Метою поїздки є розблокування заморожених європейських коштів, що мають врятувати державні програми від стагнації. На його думку, теперішня владна верхівка не має зятягувати процес передачі повноважень. А також оголосив, що першими країнами, які відвідає на посаді прем'єра, будуть Польща, Бельгія та Австрія.

І, на відміну від Орбана, Мадяр не вважає, що в Україні «чужа війна». Він відвідував Київ у липні 2024-го, невдовзі після російського ракетного обстрілу дитячої лікарні «Охматдит». Тоді привіз зібрану його партією гуманітарну допомогу, побував на майдані Незалежності, а також біля Стіни пам'яті біля Михайлівського Золотоверхого собору. «Росія є агресором, а Україна має право захищати свою територію», — сказав у Києві.

А також критикував часті зустрічі Орбана з Путіним, назвавши їх «поїздками одного диктатора до іншого». Тоді Мадяр заявив, що цим візитом довів українським братам та угорцям в Україні, що можуть розраховувати на Угорщину.

Аналітики вважають, що Мадяр може розблокувати для України виділення 90 млрд EUR допомоги ЄС на 2026–2027 рр., вето на які наклав Орбан. «Гадаю, що за Мадяра нам не доведеться вигадувати жодних обхідних варіантів, коли мова йтиме про виділення нам коштів, — поділилася в інтерв'ю Радіо Свобода Марія Мезенцева-Федоренко, депутатка українського парламенту, яка також є і віцепрезидентом Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ).

За її словами, Мадяр, вочевидь, швидко зніме вето Угорщини на 20-й пакет санкцій ЄС проти Російської Федерації (РФ), який мав бути оголошений ще в лютому ц. р., у четверту річницю початку повномасштабної війни. Але Орбан тоді наклав своє вето.

Однак, за спостереженням Мартона Геллерта з Німецького фонду Маршалла, Мадяр не так уже й відрізняється від свого опонента. Тому не можна стверджувати, що уряд у Будапешті тепер очолить «романтик української євроінтеграції». «Мадяр часто звучить дивовижно подібно до людини, яку хоче замінити. Він виступив проти швидкого членства України в ЄС, відкинув можливість надсилання зброї Києву і дав зрозуміти, що винесе питання приєднання України до ЄС на референдум. Це може цілком зсунути процес із рейок. Нове керівництво у Будапешті, таким чином, може й не означати відсутності тертя у відносинах із Києвом», — виснував експерт.

МАДЯР ЗАМІСТЬ ОРБАНА

Петер Мадяр народився у родині юристів 1981 року, за фахом юрист. Він колишній член партії «Фідес», але вийшов з неї, назвавши корумпованою, і 2024-го заснував власну партію «Тиса». Працював у раді директорів державних фірм, а згодом його відправили до Брюсселя дипломатом. «Тиса» стрімко увірвалася в угорську політику. Через чотири місяці після формування набрала 30 % голосів на виборах до Європейського парламенту, поступившись лише партії «Фідес».

Був одружений і має трьох синів, але розлучився 2023 року. Його дружина Юдіт Варґа була призначена міністром юстиції 2019-го, однак 2023 року пішла у відставку через скандал щодо статевого насильства і прикриття фігурантів панівної партії.

Сам Орбан приходив до влади в країні двічі. 1998-го тоді 35-ліній став наймолодшим прем'єр-міністром Європи і людиною, яка привела Угорщину до НАТО. Після двох програшів на виборах Орбан на тлі світової економічної кризи 2010-го повернувся у прем'єрське крісло й відтоді вже не програвав. Четверо виборів поспіль «Фідес» виграла зі значною більшістю, контролюючи дві третини парламенту. За час свого прем'єрства Орбан ухвалив понад 40 законів, що змінили державні інституції, економіку, виборче законодавство та рівень свободи медіа.

П Р Я М А М О В А

Володимир Зеленський, президент України:

— Вітаю Петера Мадяра та партію TISZA з переконливою перемогою. Важливо, коли перемагає конструктивний підхід. Україна завжди прагнула добросусідських відносин з усіма у Європі, і ми готові розвивати співпрацю з Угорщиною. Європа та кожна європейська держава мають ставати сильнішими, і мільйони європейців прагнуть співпраці й стабільності. Ми готові до зустрічей і спільної конструктивної роботи на благо обох народів, а також заради миру, безпеки й стабільності у Європі.

Саміт дій в Україні

У Вашингтоні (округ Колумбія) 19–22 квітня ц. р. відбудеться Саміт дій в Україні (UAS).

Тож у вас є можливість узяти участь в одному з найбільших зібрань прихильників України у Сполучених Штатах. Від дискусій під керівництвом експертів до скоординованої високоєфективної адвокації на Капітолійському пагорбі, UAS надає потужні способи залучення, навчання та натхнення до дій. Протягом цих трансформаційних днів ви дізнаєтеся про найкращі практики громадянської адвокації, контактуватимете із загальнонаціональною спільнотою прихильників України та забезпечите, щоб, коли виступаєте за Україну, ваш голос був почутий у столиці США.

Розклад заходів конференції та адвокації:

18, 19 квітня – студентський саміт Ukraine Action. Окремий захід для студентів, організований Українським товариством

Джорджтаунського університету.

19 квітня – конференція та нетворкінг.

20 квітня – навчання з адвокації (лише для юридичних резидентів США).

21, 22 квітня – засідання Конгресу (лише для легальних резидентів США).

23 квітня – захід, присвячений інформуванню про викрадених українських дітей. Акція для засобів масової інформації та громадськості, спрямована на привернення уваги до викрадення українських дітей Росією. Захід організують ACU та Razom for Ukraine.

Американська коаліція за Україну

Поранені захисники зустріли Великдень з діаспорою

■ Софія Калина

Представники благодійної організації Revived Soldiers Ukraine (RSU) разом із важко пораненими українськими військовими, які перебувають на лікуванні у США, долучилися до Великодніх богослужінь і святкових обідів у різних парафіях.

У Чикаго команда RSU та воїни відвідали святкову Літургію у храмі Святого Йосипа Обручника. До громади звернулися військові Максим Корж та Ігор Єфіменко, які успішно завершили курс лікування

та складне протезування і вже готуються до повернення в Україну.

На Флориді воїни Андрій Пилипчук, Іван Голик і Борис Рачинський, які наразі проходять протезування, відвідали Великодню літургію в українській католицькій церкві разом з Іриною Ващук-Дісіпіо, президентом RSU.

У Філадельфії команда фонду та бійці Сергій Сергієнко, Ілля Гайдук, Олександр Кунгуров і Роман Карцев молилися на святковій Літургії в українському католицькому катедральному соборі Непорочного зачаття.

Убивцю українки визнали неосудним

■ Дзвінка Сагайдак

Декарлоса Бравна-молдшого, якого обвинувачують у вбивстві громадянки України в Північній Кароліні, обстежили в Центральній регіональній лікарні 29 грудня 2025-го, а 7 квітня захист поділився результатами.

Державна психіатрична установа встановила, що чоловік є нездатним брати

участь у судовому процесі на рівні штату.

Згідно із законодавством Північної Кароліни, якщо підсудний не розуміє суті судового розгляду та не здатен допомагати у власному захисті, його не можуть покарати, зокрема стратити. Тепер на Бравна чекає слухання щодо дієздатності у Вищому суді округу Мекленбург, де вирішуватимуть, чи може той постати перед судом.

26 березня ц. р. відійшла у вічність іконописиця Христина Дохват, давня мешканка Джефферсонвілля (штат Пенсільванія). Вона мирно заснула в Господі на 92 році життя.

Христина народилася 22 вересня 1934-го в с. Бурканів Тернопільської області в сім'ї Осипа й Емілії Дохвativ. У неї була сестра Любов. Мати Христини овдовіла в ранньому віці. Вирішила врятувати сім'ю від горнила Другої світової війни й очікуваної жорстокості російсько-советської окупації, що наближалася. У супроводі брата Осипа Христина, її мати та сестра мужньо подолали та пережили серйозні ризики подорожі до таборів для переміщених осіб американської зони окупації. 1947 року родина емігрувала до Сполучених Штатів та оселилася у Філадельфії.

Христина любила й завжди яскраво пам'ятала свою Батьківщину, де в п'ятирічному віці вперше взяла до рук олівці та пастель, яких згодом не покидала. «Досі мрію бігати пшеничними поля-

ВІДІЙШЛА У ВІЧНІСТЬ ХРИСТИНА ДОХВАТ

ми маленькою дитиною, щоб пшениця майоріла над моєю головою», – казала вона. Любов до Бога, Церкви, України, до свого народу й української культури була глибокою. Малювання іконостасів та ікон, а також створення маєстатичних фресок і мозаїк мали єдину мету: «наблизити людей до Бога». «Найважливіше для мене те, що моя робота може спонукати людей до молитви; коли люди моляться перед іконою, це не моя робота, а Божа», – наголошувала іконописиця.

Христина навчалася в Академії св. Василія в Дженкінтавні (штат Пенсільванія), а 1951-го вступила до Коледжу мистецтв та дизайну Рінглінґа в Сарасоті (штат Флорида). Ще один ступінь здобула у Філадельфійському університеті мистецтв 1956-го і того ж року стала працювати в галузі іконографії. З 1956-го по 2006 рік створила іконостаси, окремі цикли ікон, фрески та мозаїки приблизно для 80 храмів.

14 листопада 2025-го на зворушливій церемонії в українській католицькій катедрі Непорочного зачаття, прикрашеній її шедеврами, архієпископ-митрополит Борис Гудзяк від імені Блаженнішого Святослава і єпископів Синоду ввів Христину до

Ордену митрополита Андрія Шептицького. Вона стала четвертою лавреаткою цієї престижної нагороди.

Шедеври Христини зберігають у багатьох престижних храмах, зокрема, в українській католицькій катедрі Непорочного зачаття (Філадельфія); музеї «Скарбниця віри» при цій катедрі; каплиці візантійського обряду в Національному храмі у Вашингтоні (округ Колумбія); Українському католицькому соборі у Лондоні (Англія); Михайлівському Золотоверхому соборі в Києві.

Похорон відбувся 7 квітня в українській католицькій церкві Свв. Петра і Павла у Феніксвіллі (штат Пенсільванія). Ця церква прикрашена її шедеврами іконами та мозаїками. Літургію за упокій відслужив архієпископ Борис разом зі священниками. Поховали мисткиню на українському католицькому цвинтарі св. Марії в Елкінс-Парку в Абінгтоні (штат Пенсільванія).

Пожертви на честь блаженної пам'яті Христини можна зробити до українського католицького собору Непорочного зачаття за адресою: **Ukrainian Catholic Cathedral of the Immaculate Conception, 819 N. 8th Street, Philadelphia, PA 19123.**

Офіційний некролог

Концерт до 40-ї річниці Чорнобильської катастрофи

Павло Гінтов, Соломія Івахів і Стівен Бек

Фонд молодих виконавців, що працює під патронатом Постійного представництва України при Організації Об'єднаних Націй, представляє музичну данину пам'яті з нагоди 40-ї річниці Чорнобильської катастрофи.

Скрипалька Соломія Івахів та піаністи Стівен Бек і Павло Гінтов вико-

нають глибоко експресивну програму. Завдяки зворушливим мелодіям

та динамічним аранжуванням цей концерт ушанує трагедію 1986 року, водночас відзначаючи яскраву та незмінну музичну спадщину України. Усі отримані кошти передадуть безпосередньо на підтримку української культури.

П'ятниця 1 травня 2026 року. 19:00. Зала Занкель, від \$51 (\$40 вартість квитка + \$11 комісії). Придбати квитки:

Пресслужба Карнегі-голу

ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ ВИГНАЛИ З РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

■ Юстина Зарваниця

Українку після інсульту виселили з будинку соціальної допомоги в Республіці Польща (РП) і перевели до притулку для бездомних, де немає умов для реабілітації. Причиною стали зміни в законодавстві щодо допомоги українцям.

39-річна Вікторія (прізвища журналісти Gazeta Wyborcza не називають) разом із батьками приїхала до РП з Рогані Харківської області в березні 2022 року після того, як російський снаряд влучив у будинок навпроти їхнього дому. Спершу сім'я оселилася в с. Далінова Підкарпатського воєводства, однак через хворобу матері була змушена переїхати в с. Кросно, де Вікторія разом із батьком працювали на картонному виробництві у Корчині.

У березні 2024-го її батько помер від раку мозку, а через рік Вікторія пережила інсульт і отримала параліч усіх кінцівок. Після інсульту почала щоденну реабілітацію і через чотири місяці вже змогла сидіти у візку, їсти та розмовляти. Після цього жінку поселили в будинку соціальної допомоги в Кросні, де

проходила реабілітацію. Однак українцям обмежили доступ до соціальної підтримки, зокрема, можливість для проживання в центрах, де надають постійний догляд. Через нові правила Вікторію змусили покинути будинок соціальної допомоги й перевели до притулку для бездомних у Ярославі.

Працівниці будинку соціальної допомоги розповіли, що Вікторія плакала дві ночі після того, як дізналася про переїзд. «Те, що з нею сталося, є нелюдським», — кажуть вони. Зараз у притулку для бездомних українка проживає у п'ятимісній кімнаті, має труднощі з пересуванням на візку та зберігає речі в пакетах під ліжком. Попри це продовжує щоденні фізичні вправи, щоб відновити рухливість після інсульту.

Попри неналежні умови Вікторія продовжує тренуватися: під'їжджає до огорожі на вулиці, блокує візок і, тримаючись за металеві поручні, підіймається. Вона має виконувати близько 100 таких вправ щодня, хоча це небезпечно, адже може впасти та покалічитися. «Там, у Кросні, я мала власну кімнату, мала реабілітацію. А тут речі тримаю під ліжком. Хотіла б повернутися до Кросна. Там моя мама, хотіла б іще її побачити», — ділиться жінка.

У подібній ситуації можуть опинитися також інші українці. Через новий закон 20 громадських організацій і фондів відправили листи до Міністерства внутрішніх справ і адміністрації, Міністерства сім'ї, праці та соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я РП з проханням вирішити ситуацію. Натомість польський уряд анонсував поступове закриття притулків для українців на червень ц. р.

За словами Ігоря Горківа, віцепрезидента Союзу українців у Польщі, багато людей можуть опинити-

ся у безвихідній ситуації, оскільки не мають можливості орендувати житло через вік або стан здоров'я. Водночас допомогу

із житлом людям з обмеженими можливостями в РП надають лише тоді, якщо мають польське посвідчення про інвалідність.

ДО СЛОВА

Станом на липень 2025 року українці становили 5% усіх застрахованих у польському Закладі соціального страхування (ZUS), працюючи переважно в галузі послуг, освіти та на простих роботах. Про це повідомив Польський економічний інститут. Нині в РП легально перебувають 1,51 млн мігрантів з України. З них 964,4 тис. мають статус тимчасового захисту, 482,6 тис. — дозвіл на тимчасове проживання, ще 57,7 тис. — дозвіл на постійне проживання. У польських дитячих садочках і школах навчається 295,5 тис. українських дітей, у закладах вищої освіти — 47,5 тис. студентів з України. Серед дорослих мігрантів 39% зайняті на простих роботах або таких, що потребують середньої кваліфікації. 30% — молоді жінки, які прибули протягом останніх чотирьох літ і працюють переважно у галузі послуг та освіти. Не працюють 16% дорослих українців — безробітні й економічно неактивні, переважно жінки, які перебувають у країні менше ніж чотири роки. 15% мігрантів — молодь, яка проживає в РП понад чотири роки та працює на різних посадах. Загалом у ZUS застраховані 854,2 тис. українських громадян.

СПІЛЬНОТА МАЄ ЛОБІЮВАТИ ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄС

■ Іван Заторський

Українцям за кордоном доведеться активніше входити в політику країн проживання, зокрема, для лобювання вступу України до Європейського Союзу (ЄС) і захисту українських інтересів у Європі.

Про це заявила Віолета Москалу, директор франко-української програми Університету Лорен. «Гадаю, що в нас, українців за кордоном, «глобальних» українців без кордонів, не буде вибору — нам треба створити свій політичний рух і займатися активною політикою. На громадському рівні це робити вже недостатньо», — зазначила вона.

За словами діячки, така ініціатива має йти не від уряду, а від українського бізнесу у Європі, від активних громадських діячів.

Їм потрібно залучатися в процеси, працювати на євроінтеграцію та добиватися того, щоб українські інтереси були захищені. «У Франції на місцевих виборах голосують не лише з французьким паспортом, а й усі резиденти-іноземці з різних країн ЄС. Тобто мають право голосу не лише французи, а й громадяни, які живуть у Франції. Тому можна впливати на процеси тут. Водночас вважаю, що Україна не може прорватися без залучення мізків ззовні. У країнах Балтії були впливові урядовці, навіть президенти по два терміни, які походили з діаспори. І вони були дуже послідовними, мали чітку адженду — добитися вступу до ЄС та НАТО», — пояснила др Москалу.

Вона переконана, що Україна може відбутися як успішна держава лише із залученням усіх українців

Віолета Москалу

по світу: «Україна вистоїть, зокрема, завдяки тому, що є мільйони українців по всьому світу — і в діаспорі, і ті, які виїхали з українським паспортом після війни, і ті, які народилися за кордоном, і які навіть не мають його, але люблять і підтримують Україну. Без цього великого глобального українства Україна не зможе вистояти».

Нові громади з 12 країн

■ Олег Садовий

Глобальна родина Світового конгресу українців (СКУ) поповнилася новими організаціями з Європи, Азії та Південної Америки. До складу увійшли нові постійні й асоційовані члени, що зміцнить голос українства на міжнародній арені.

Статус постійних членів отримали п'ять організацій, які вже тривалий час працюють над згуртуванням українців і просуванням національних інтересів: громадська організація (ГО) «Українці в Нідерландах»; Українська асоціація культури, взаємодопомоги та солідарності у Коньї (Туреччина); Українська громада ім. І. Франка (Азербайджан); Фондація української громади Мальти; Фондація «Український дім у Варшаві» (Польща).

Мережа асоційованих членів СКУ також значно

розширилася, охопивши наукові, культурні та соціальні ініціативи у восьми країнах світу, а це: Асоціація сприяння соціалізації Ucraina Piu Milano (Італія); Український дім на Кіпрі (Пафос) та ГО «Товариство українсько-кіпрської дружби»; Фондація «Українська наукова діаспора в Польщі»; ГО «Українки в Казахстані»; Перуансько-українська асоціація; Культурне товариство «Любляна—Київ» та Асоціація українців Словенії Razom; Українське культурно-просвітне товариство «Кобзар» (Хорватія).

«Дякуємо, що ви з нами! Разом зміцнюємо світове українство, підтримуємо Україну та будуємо сильний український світ», — зазначив провід діаспори. Розширення мережі СКУ є важливим кроком для посилення культурної дипломатії, захисту прав українців за кордоном і мобілізації міжнародної підтримки України в умовах тривалої агресії Москви.

В РФ ЗАБОРОНИЛИ ФІЛЬМ «ПАН НІХТО ПРОТИ ПУТІНА»

■ Василь Нетудихата

Центральний районний суд Челябінська заборонив розповсюдження в Російській Федерації (РФ) документального фільму «Пан Ніхто проти Путіна», який цього року отримав премію «Оскар». Його створив Павло Таланкін, який працював педагогом-організатором у середній школі челябінського міста Карабаша. Стрічка розповідає про те, як російська школа змінювалася з початком війни РФ проти України. Таланкін фіксував офіційні шкільні заходи, які фільмував для звітування перед міським управлінням освіти.

У фільмі розказується про те, як змінювався навчальний процес у російській школі під впливом військової пропаганди після вторгнення в Україну. Павло Таланкін фіксував усе, що відбувалося в освітній установі у перші два роки бойових дій, у т. ч. лінійки, збори та уроки. 2024 року він покинув країну з матеріалом, на основі якого й був змонтований фільм у співавторстві з американським режисером Девідом Боренштейном.

Єдиним учасником судового засідання був старший заступник прокурора Євген Тумшин. На вимогу прокуратури доступ до стрічки закрили на трьох платформах — VK-відео, Yandex.kz і Моушн-відео. Прокуратура визнала, що автори фільму формують негативний об-

раз «спеціальної військової операції» РФ в Україні (так російська влада офіційно називає війну проти України) і чинної влади.

Додатковим приводом для переслідування став епізод, де в кадрі з'являється біло-синьо-білий прапор, що є символом легіону «Свобода Росії» — збройного формування росіян, яке воює проти російської армії на боці України та визнане в РФ терористичною організацією. Прокуратура кваліфікувала це як пропаганду екстремізму й тероризму. Крім того, звинувачення вказало на фільмування неповнолітніх без згоди їхніх батьків. Відомство заявило, що Таланкін співпрацював зі закордонними засобами масової інформації, поширював «неправдиву»

інформацію про політику російської влади та виступав проти війни в Україні.

Своєю чергою Рада з прав людини при президенті РФ звернулася до організаційного комітету премії Американської кіноакадемії і ЮНЕСКО, указавши на порушення прав дітей через використання кадрів із ними у фільмі. Там також зазначили, що знятий у школі матеріал незаконно передали третім особам для створення «комерційного аудіовізуального твору».

У Кремлі підкреслили, що не дивилися фільм, і відмовилися коментувати його перемогу на «Оскарі». Російські державні телеканали й агенції нагородження стрічки проігнорували. На церемонії вручення кінопремії Таланкін закли-

Павло Таланкін

ДО СЛОВА

Путін доручив обмежити доступ іноземних фільмів до прокату в РФ, назвавши частину з них «тупими й непотрібними», а також такими, що «шкодять глядачу». Цю заяву активно підхопили російські пропагандистські медіа та сторінки в соціальних мережах. Така «зухвала й жорстка» риторика дуже подобається росіянам і сприймається як прояв сили та «турботи про національні інтереси». Однак подібні ініціативи разом зі стилем їхньої подачі як ніщо інше характеризують реальну суть нинішньої політичної системи в РФ. Коли президент визначає, яке кіно громадяни мають право дивитися, це — тоталітаризм.

кав заради майбутнього та дітей зупинити всі війни на планеті, а Бронштейн відмі-

тив, що фільм розповідає про те, як можна втратити країну.

Білик відмовилася від співпраці з Netflix

■ Оксана Горнятко

Українська модель та блогер Катерина Білик відмовилася від участі в проєкті Netflix через неприйнятне для себе зображення жінок і неприємні аспекти сценарію. Вона пояснила, що запропонована роль не відповідає її цінностям та уявленням про сучасну жінку.

Катерину обурило неправильна подача образу українок і жінок Східної Європи в серіалі, у якому поєднувалися кримінальні мотиви та провокаційний стиль життя героїв. За її словами, сценарій не лише не відповідав власним моральним переконанням, а й викривлював реальність про східноєвропейських жінок. Модель мала шанс особисто зустрітися із режисером і обговорити деталі сценарію, а фільмувальний процес планували в Чехії, Польщі та Словаччині. Проте після ознайомлення з матеріалом Білик

вирішила відмовитися від участі в проєкті, підкресливши, що не хоче підтримувати чи популяризувати образ, який, на її думку, спотворює реальність. «Я маю інше бачення — сильна, розумна, самодостатня жінка», — сказала вона.

Катерина Білик — модель і блогер з великою аудиторією в соціальних мережах. Переможниця титулу Miss Supranational Ukraine 2025 та учасниця міжнародного фіналу конкурсу (увійшла до дванадцятки кращих). Представляла Україну на різних міжнародних конкурсах краси.

■ Марко Стріха

Перший Український кінофестиваль в Австралії (UFFA) проведуть із 27 по 31 травня ц. р. в кількох містах континенту. Про це повідомило Посольство України в Канберрі.

Фестиваль організувала Українська мистецька рада Союзу українських організацій Австралії. Його метою є представлення сучасного укра-

В Австралії відбудеться перший Український кінофестиваль

їнського кінематографа австралійській аудиторії, а також популяризація української культури, творчості й незламності українського народу.

Програма фестивалю передбачатиме добірку фільмів, які відображають різноманіття українського суспільства й досвід українців в умовах російської агресії, що триває. «Посольство розглядає

UFFA як важливу культурну ініціативу, що сприяє зміцненню гуманітарних зв'язків між Україною та Австралією, поглибленню взаєморозуміння і підтримці українських митців на міжнародній арені», — йдеться в повідомленні українських дипломатів. Покази заплановані в Мельбурні та Сідней. Також планують заходи в Аделаїді, Брісбені та Канберрі.

Муїньо створила кліп для нового альбому BTS

■ Лана Світ

Режисер, дизайнер та фотограф з Одеси Таню Муїньо зняла кліп для південнокорейського гурту BTS на пісню Swim, яка увійшла до нового альбому Arirang.

Частково фільмували в Морському музеї Лісабона. Під час перебування там артистів деякі зали музею тимчасово зачинили, пояснивши це технічними причинами.

У кліпі також з'явилася Лілі Рейнгарт, зірка телевізійного серіалу «Рівердейл».

Альбом Arirang став першим повноцінним релізом гурту після перерви, пов'язаної з проходженням військової служби учасниками. Пісня Swim виконана в жанрі альтернативного попу та розповідає про подолання труднощів і рух уперед. Назва альбому відсилає до традиційної корейської пісні Arirang, яку вважають неофіційним гімном

Korei. Вона має більш ніж 600 років історії та внесена до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Для Таню Муїньо це не перша співпраця з корейськими артистами. Раніше вона працювала з Чонгуком над кліпом Standing Next to You, а також із Дженні та Розе. У портфоліо режисера є роботи для світових зірок, зокрема, Леді Гаґи, Ду Ліпи, Cardi B, Гаррі Стайла, The Weeknd, Дженніфер Лопес і Сема Сміта.

АГРЕСИВНА ПОЛОНІЗАЦІЯ ЛЬВОВА

■ Ілько Лемко

Після запровадження 1871 року так званої орієнтаційної системи міський публічний простір Львова зазнав край агресивної полонізації, і більшість вулиць отримали назви на честь польських діячів, багато з яких не мали жодного стосунку до міста.

Дивина, у столиці провінції Австро-Угорської держави немає жодної вулиці на честь австрійських імператорів, історичних діячів, письменників, учених та інших видатних осіб. Лише одна вулиця на честь ерцгерцога Кароля Людвіґа (тепер це частина пр. Свободи), бо він певний час на ній проживав, і пл. цісаря Фердинанда I, яка вже 1862-го була перейменована на Марійську. В австрійській державі — нічого австрійського і все польське, феномен, який ще чекає своїх дослідників.

Австрійська влада автоматично визнала польськість Львова і не перешкоджала утвердженню в місті польського патріотичного духу. Польські національні лідери в умовах поразок повстань у підросійському Польському царстві звернули свої погляди на Галичину з порівняно ліберальним австрійським режимом, і передусім на Львів як на можливий «польський П'ємонт». А втім, майже тотальна полонізація Львова загалом не здавалася дивною, бо на той час у міській владі домінували поляки, українців були одиниці, а в деяких каденціях навіть жодного. А за переписом населення 1857 року українців (греко-католиків) у Львові було лише 7,48 %, 1890-го — 17,1 %.

Тим часом проект розробки нового Статуту самоврядування Львова наштовхнувся на ряд труднощів. Відповідно до проекту, зі 72 членів міської ради лише 12 (16,6 %) могли бути євреями, у той час як за переписом 1857 року євреїв (юдеїв) у Львові було 40,6 % — найбільше за всю історію міста. Комісія, яка розглядала проект, виходила з того, що майно громади Львова за своїм походженням і джерелом нагромадження було винятково майном християнської громади, тому до управління і співвласництва цим майном єврейська громада не могла бути допущена. Обґрунтовували цю позицію тим, що раніше всі громадянські права у місті належали лише християнському населенню, а точніше — так званій католицькій нації. Євреї тоді

становили окрему громаду, яка не сплачувала міських податків, не брала участі у викупках під час облог і усувалася від будь-яких обов'язків щодо підтримання міської господарки й управління містом.

Крайовий сейм затвердив цей статут, проте цісар в 1866–1870 рр. тричі відхиляв його з огляду на порушення прав єврейської громади та невідповідність окремих статей документа ухваленій 1867-го Конституції Австро-Угорщини. Урешті після внесення комісіями міської ради незначних змін і доповнень проект статуту в його остаточній редакції був затверджений цісарем 14 жовтня 1870 року.

Статут, наданий міській громаді, закріпив правову основу модерного міського самоврядування, відкрив простір для активної участі громадян міста в реалізації своїх економічних, соціальних і політичних прав. Завдяки розвитку демократичних традицій, за австро-угорського панування до львівського самоврядування входили представники всіх націй, які проживали у Львові. Вирішальним чинником для обрання до ради був доволі високий майновий ценз або освіта. Закон про вибори передбачав для громадян певні обмеження. Право обирати мали міські громадяни й особи, які володіли майном на території громади. Крім того, право голосу мали державні установи, корпорації, фундації, промислові, кредитні та сільськогосподарські спілки, головні офіси яких містилися у Львові і які сплачували податок. Міськими райцями могли бути лише чоловіки віком від 30 років. Жінки могли брати участь у виборах лише за посередництва чоловіків або довірених осіб.

1883-го ратушу з'єднали першим у Львові телефонним зв'язком із пожежною командою та іншими установами. У ратуші засідав магістрат і тут після надання місту 1870 року самоврядування мешкав президент міста.

У січні 1871-го львівські містяни вперше обирали міську раду. Однак перші вибори міського голови

завершилися без результату. Ані попередній міський голова Юліан Шемельовський, ані провідник польських патріотичних лібералів Францішек Смолька не набрали потрібної кількості голосів. На повторних виборах у квітні того ж року львівські газети розгорнули на Смольку — майже культову особистість у польському середовищі — шалену інформаційну атаку: журналісти пригадали йому і гру на біржі, й участь у невдалих бізнесових проєктах, і спробу самогубства. Психологічно не витримавши завзятої атаки, Францішек Смолька зняв свою кандидатуру, і таким чином першим обраним президентом міста став Флоріан Земялковський, директор філії Кредитного банку і поміркований прихильник політичної лінії компромісу з Віднем.

Перший виборний мер Львова був непересічною особистістю: доктор права Львівського університету, засуджений до страти, а потім помилуваний цісарем революціонер, депутат Галицького сейму й австрійського парламенту. Однак довго попрацювати на посаді президента Земялковському не довелося, уже у квітні 1873 року цісар призначив його на посаду міністра Галичини, яку той обіймав упродовж наступних 15 літ.

Сфера діяльності представницького органу громади міста — міської ради — охоплювала питання бюджету та фінансів, адміністрування, будівництва та комунального господарства, охорону громадського порядку, соціальний захист населення, освітні заклади. Особливе місце у діяльності міської ради посідали питання бюджету та фінансів. Проводячи незалежну економічну та фінансову політику, рада виходила з того, що видатки на потреби громади повинні покривати з тих прибутків, які отримує місто. І хоча більшу частину надходження до бюджету становили міські податки, їх усе ж не вистачало для покриття міських потреб, що зростали. Для покриття дефіциту міська рада вдавалася до позик у Галицькій ощадній касі

Магазини. Львів, 1932–1933 рр.

Деякі вивіски змогли відновити

або у Віденському банку. Зокрема, дефіцит бюджету був характерним для бюджетної політики ради в 1871–1895 рр.

У галузі освіти рада призначала та звільняла директорів, учителів шкіл, керівників і викладачів інших міських закладів освіти, які фінансувалися з міського бюджету. Видатки з бюджету міста на потреби освіти рік у рік зростали. У період з 1871-го до 1895 року коштом міста збудували 16 початкових шкіл, гімназію, реальну та промислову школи. Однак успіхи шкільництва стосувалися здебільшого польської громади, українці ж Львова тривалий час не мали жодної школи, яку фінансували б із бюджету міста.

І навіть після відкриття на початку 1880-х рр. у Львові українських шкіл українська громада не мирилася з дискримінаційною освітньою політикою міських органів влади, тому на власні кошти утримува-

ла приватні українські школи. Українське педагогічне товариство на початку ХХ ст. утримувало у Львові три початкові школи.

Що ж стосується громади міста Львова, то магістрат був політичною владою першої інстанції, відповідав перед жителями за комунальні послуги, які мали надавати громаді. Міська влада проводила серйозну роботу у сфері охорони здоров'я та боротьби з епідеміями, здійснювала контроль за дотриманням санітарних умов, чистоти й порядку в місті, своєчасним вивезенням сміття, чищенням каналів і вбиралень. На жителів міста і власників будинків, які не дотримувалися встановлених приписів і розпоряджень магістрату з цих питань, накладали штраф від п'яти до 25 гульденів. Тобто система функціонування міської влади Львова була типовою для багатьох міст тогочасної Європи.

ДО СЛОВА

Тристороння польсько-українсько-німецька група нині працює над рекомендаціями щодо спільного підручника з історії. Для його підготовки хочуть використати досвід Польщі та Німеччини, набутий під час роботи над спільним польсько-німецьким підручником «Європа. Наша історія». «Якщо Польщі й Україні не вдасться написати спільний підручник з історії, знайдуться інші, хто візьметься за це. І це будуть не ті, хто підтримує польсько-українське примирення», — застеріг Марцін В'ятр, німецький педагог, історик і політолог, співавтор згаданого підручника.

ОСОБИСТИЙ СЕКРЕТАР ІВАНА ФРАНКА

Однорічний Андрійко Франко
■ Орися Шиян

Андрій Франко

Могила Андрія на Личаківському цвинтарі

Найстаршим сином із чотирьох дітей Івана Франка був Андрій. Він народився 16 липня 1887-го, коли письменнику було 30 років, а його дружині Ользі Хоружинській — 23. Його називали татовою копією, водночас став секретарем батька, допомагаючи йому працювати з паралізованими руками. Та Андрій сам мав серйозну хворобу й несподівано відійшов у 25 літ.

ВІДОМІ КУМИ

Первістка Івана Франка назвали Андрієм, адже народився напередодні свята літнього Андрія. Однак із хрещенням батьки не поспішали — їх до цього навіть підганяли родичі Ольги Хоружинської. Таїнство відбулося, коли хлопчику виповнилося аж два роки, у православної церкви на тодішній вул. Францисканській у Львові (тепер це храм Святого Юрія Православної церкви України на вул. Тараса Бобанича). Хрестив дитину о. Еммануїл Воробкевич, син письменника Сидора Воробкевича.

Хрещеними батьками для свого сина Іван Франко обрав людей з різних середовищ і конфесій: письменницю Наталію Кобринську, наддніпрянця Сергія Дегена, Марію Хоружинську, сестру Ольги Франко, та польського поета Яна Каспровича. Такий вибір відображав широкий і екуменічний світогляд Івана Франка. Адже Наталія Кобринська була греко-католицького віросповідання, Сергій Деген і Марія Хоружинська — православними, а Ян Каспрович — римокатоликом.

Сергій Деген приїхав разом із київськими студентами влітку 1889-го за рекомендацією старої Київської громади до Львова. Офіційно значилося, що для етнографічних та історичних студій, але насправді для встановлення контактів із галицькою молоддю. Вони здійснили

мандрівку Галичиною, яка закінчилася арештом. Це був третій арешт Франка. Після їхнього звільнення наступного дня охрестили Андрія і одразу ж другого сина — Тараса.

Зачинателька феміністичного руху на той час уже дебютувала як письменниця, Франко допомагав їй із виданням жіночого альманаху. Але, крім справ, товаришували сім'ями: Ольга Франко з однорічним Андрійком гостювала у Наталії в Болахові. А з Каспровичем, майбутнім ректором Львівського університету в 1920-х рр., Франко не тільки співпрацював у галузі літератури, а й товаришував.

ХВОРОБЛИВИЙ ПЕРВІСТОК

Дитинство Андрія було непростим. Хлопчик ріс слабким і хворобливим, йому важче давалося як навчання, так і фізичні навантаження. Проте вирізнявся допитливістю і потягом до знань. До школи пішов пізніше, навчався разом із молодшим на два роки братом Тарасом у польськомовній народній школі Марії Магдаліни у Львові, а згодом — у царсько-королівській академічній гімназії. Найдужче його захоплювала німецька література і культура.

В 1907–1912 рр. Андрій, також разом із братом Тарасом, навчався на філософському факультеті Львівського університету, де вивчав класичну філологію. Його хрещений

батько Ян Каспрович, як надзвичайний професор і завідувач кафедри порівняльного літературознавства, навчав хлопців.

Якось у дитинстві Андрій мало не втонув у гірській річці. Петро Франко згадував, що це сталося, коли вони плавали на дарабах. Андрій несподівано впав у воду, але батько негайно кинувся за ним і витяг зі стрімкого Черемоша. Згодом цей момент відобразився в оповіданні «Терен у носі». Також під час мандрів у якомусь селі Андрію поцілили каменем у голову. Отримав серйозну травму мозку, згодом розвинулася епілепсія. Це вплинуло на його подальше життя.

МІСІЯ ПІКЛУВАЛЬНИКА

Як найстарший син, Андрій рано взяв на себе відповідальність і піклувався про родину. Коли мама їздила до родичів, то писала додому листи не чоловікові, заклопотаному роботою, а старшому синові, де давала численні побутові вказівки. Так само поводитися брати і сестра, коли їх не було вдома: просили Андрія про дрібні послуги. Він дуже вправно виконував такі доручення, іноді навіть за рахунок власного вільного часу та відпочинку.

Коли 1908-го хвороба паралізувала руки Івана Франка, Андрій став для нього незамінним помічником. Батько і син навіть спали в одній кімнаті, адже письменникові постійно була потрібна допомога.

Діти Івана Франка. Зліва Андрій, Петро, Тарас, у центрі Ганна. 1902 р.

Затятому грибареві через хворобу важко було згинатися. Тож показував синові гриба ногою, а той зрізав його в кошик.

Син постійно супроводжував батька в подорожах. Вони їздили Галичиною та Буковиною з публічними читаннями поеми «Мойсей». Під час виступів Андрій перегорав сторінки книжки. Він також доглядав Франка під час лікування на курортах, зокрема, у хорватському Ловрані.

Коли молодші брати розважалися на вакаціях, Андрій постійно був поруч із татом. Тарас і Петро стали членами спортивного товариства «Сокил-батько» значно раніше за старшого брата, який долучився лише 1912 року.

САМОСТІЙНИЙ НАУКОВЕЦЬ

Андрій фактично став «руками» письменника і науковця. Він записував під диктовку тексти, листувався від імені батька, допомагав йому в перекладах і впорядкуванні бібліотеки та рукописів.

Однак Андрій був не лише секретарем батька, а й став його молодшим колегою, допомагав у фольклористичній і перекладацькій діяльності. З дитинства під час літніх мандрівок селами Галичини, Буковини й Гуцульщини записував народні пісні, казки, загадки та прислів'я. Ці записи зберігаються в архіві письменника в Інституті літератури.

1912 року Андрій Франко дебютував самостійною науковою розвідкою «Григорій Ількевич як етнограф», яку опублікували в записках Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Разом із батьком працював над перекладами світової класики, зокрема, текстів Платона та Гете.

РАПТОВА СМЕРТЬ

Сучасники зазначали, що Андрій був схожий на батька й зовні, і характером — невисокий, рудуватий, із невеликою борідкою, виважений. У складних сімейних ситуаціях, особливо під час загострення хвороби матері, вони однаково заспокоювали Ольгу. Водночас і батькові, і синові під час загострення їхніх недуг стали з'являтися усіякі видіння та галюцинації.

Здоров'я Андрія поступово погіршувалося, а навесні 1913-го він раптово помер. Тарас Франко згадував, що того квітневого вечора троє братів пішли на гімнастику до «Сокола». Андрій займався з великим запалом, не хотів іти додому. Без вечері ліг спати, а на ранок не прокинувся. Це сталося в ніч на 22 квітня — у страшний тиждень перед Великоднем. Поховали парубка на Личаківському цвинтарі.

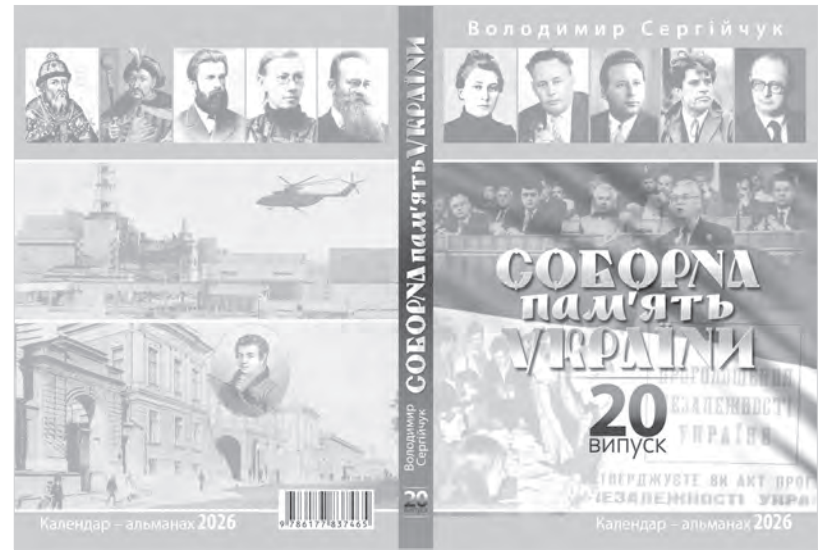
Смерть 25-літнього сина стала важким ударом для Івана Франка. «Я втратив в ньому не тільки найдорожчого помічника в час недуги моїх рук, але й інтелігентного, високоосвіченого писаря», — писав він. Того ж року влітку відзначали 40-ліття літературної діяльності Франка, але святкування минуло в гнітючому настрої: письменник просив співати не радісних, а сумних пісень.

Ольга Франко так і не змогла змиритися зі смертю свого улюбленого сина. У жінки загострилися психічні розлади, він постійно їй увиждився. Андрій назавжди залишився для матері живим. Ольга любила прогулюватися грабовою алеєю у Стрийському парку, адже її висадили в рік народження Андрія. Померла в переддень народження свого первістка. Іван Франко пережив сина лише на три роки.

Соборна пам'ять України

Календар-альманах 2026

ПРОДОВЖЕННЯ. ПОЧАТОК У № 12–13

Подано текст без змін за виданням: Сергійчук Володимир. Соборна пам'ять України. Календар-альманах. 2026. – Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2025.

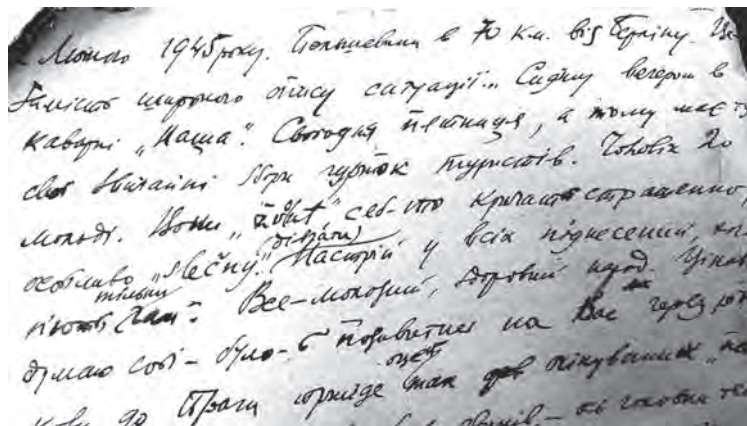
Автор досі не опублікованого безцінного щоденника (до 140-річчя від дня народження Віктора Приходька)

ВЕЛИКИЙ ІСХОД
Щоденник. Рік 1945.
Передмова

Починаючи публікування мого «Щоденника» за 1945 рік, вважаю необхідним подати до нього і з приводу нього декілька пояснень.

Які причини спонукали мене писати Щоденник?

Їх було скільки. Передовсім притаманне багатьом людям бажання зафіксувати на папері те, що їм доводилось бачити й переживати. Внаслідок такого бажання і такого настрою, людство має багато документів на різних мовах, що більше і менше цікаво подають образ певної доби і враження, переживання та психологію сучасників. Але це не була головна причина мого рішення більш-менш регулярно записувати події. Цією причиною була – величава панорама подій, що переходили перед очима сучасників в рр. 1941–45, коли розгорталась глибоко драматична картина Другої світової війни. Однак, на великий жаль, взявся я за Щоденник дуже пізно, – лише під кінець війни, коли непереможно сліпив очі грандіозний образ падіння великої імперії, вчорашньої побідниці й диктаторки цілого європейського континенту. Це ж не трапляється часто! Була, правда, в мене спроба почати Щоденник раніше, однак я мусів її занехати: положення українців під німцями, навіть у Празі, де я тоді мешкав, було абсолютно непевне – несподівані труси, арешти й виклики до Гестапо. Під час однієї такої тривоги я мусів знищити перших кілька записів, бо у щоденнику говорив не про себе, а головню про людей, з яки-

Перша сторінка «Щоденника»

ми зустрічаєшся, ділишся думками, співпрацюєш, – отже викриття таких записів могло б потягнути для тих людей низку найбільш неприємних несподіванок. Тільки від лютого місяця 1945 року, коли позначився не 16 Перша сторінка Щоденника. відкличний упадок Німеччини, я не втримався від спокуси записувати події, хоч німці ще непорушно сиділи у Празі.

Але, звичайно, не сама по собі німецько-радянська і зв'язані з нею події спонукали мене до продовження Щоденника. Річ була в іншому. Річ була в тому, що у цій війні і в переплеті цих подій відбувалася десь у глибині, в підземеллі наша, українська, історія, наші, українські, змагання й намагання використати хід подій для нашої національної й державної рації. Під цим оглядом робилось щось по цій Україні, – в Галичині, на Волині, у Києві, Полтаві, Харкові. Робилось по степах українських, робилось і по столицях європейських. Але робилось таємно, дискретно, підпільно: про цю роботу не можна було в часописах писати, не смілось в листах згадувати (цензура) й навіть голосно оповідати. Десь в лісах і болотах по-

лиських змагався з большевиками, а потім з німцями таємничий Тарас Бульба, десь у Карпатах і в глухих кутках волинських народжувалась УПА, кудись у простори українські, невідомими способами й шляхами пробивалась наша патріотична екзальтована молодь. Але все це через короткий час здебільшого гинуло, нищилось, пропадало, і історія наших змагань, наша українська історія, летіла кудись у прірву, щоби звідти ніколи не вибралась на світло денне, щоби там навіки загинути. І ось – бажання зафіксувати бодай щось із тих подій і наших змагань було причиною думки про Щоденник.

Записувати довелось здебільшого post factum, – з оповідань учасників подій або людей, що лише чули про події від інших. В тих оповіданнях можливі неточності, а також суб'єктивний підхід і оцінка, але я, як «літописець», безсторонно й по можливості точно фіксував те, що мені подавали учасники подій, сучасники їх та оповідачі. Можливо, хтось про описані події має точніші дані, може комусь здасться насвітлення подій неправильним, оцінка

– несправедливою, отже, є час і можливість усе доповнити, виправити, з'ясувати... Нотуючи певні події і перекази про них, я не ставив собі метою і не мав можливості факти, про які мені оповідали, досліджувати, критично оцінювати і перевіряти...

Але є в моїм Щоденнику немало сторінок, що не мають відношення ні до України, ні до українських справ: десь відбуваються «чужі» події і українець – сучасник лише їх фіксує. Я уважав, що цей матеріал, в аспекті історії, теж може мати певний інтерес. Наприклад, було б нам безперечно цікаво читати щоденник сучасника українця про похід Наполеона на Москву, чи про французьку революцію.

Зустрічаються в моїм Щоденнику також деякі місця, що торкаються наших, українських, стосунків з німцями. Ці стосунки, чинники ворожі українству, а за ними й інші непоінформовані кола охрещували як «коляборантство», як наше «германофільство» чи як німецьке «українофільство». І намагались робити з того політичні висновки, в кожному разі, старались дискредитувати українську справу перед демократичними державами і навіть тероризувати і, сказати б, шантажувати українське суспільство. Правда, уже бігом короткого часу з різних усталених фактів і незаперечних документів об'єктивні політичні чинники могли собі скласти правдиву уяву про суть українськонімецьких стосунків. До цих даних уважаю не зайвим додати ще кілька зауважень.

Отже передовсім: в німецько-радянській вій-

ні йшлося про події, що охопили майже суцільну українську територію з її народом. Ми питаємося: як би оцінив кожний політик, а навіть кожний звичайний чоловік поведінку українців, а особливо української інтелігенції, коли б вони залишались цілком пасивними щодо подій, які відбувалися на їх землі?

Чи не гідні ми були б, як Нація, найбільшого презирства і погорди? І який поважуючий себе народ залишався б в подібному випадку пасивним? Отже, чи має хтось право вимагати від Нації поведінки, яку він сам уважав би негідною? Ми вже не кажемо про те, що самим об'єктивним ходом подій склались обставини, при яких Народ Український, – хотів він того, чи не хотів, – не міг лишитись пасивним, бо події буквально відбувалися у його селі, горіла його хата і залишалась під голим небом і без кусця хліба його родина.

Далі, під час німецько-радянської війни для Народу Українського так складалась обставина, що він навіть не мав можливості керуватись тими чи іншими політичними або національними симпатіями. Народ Український пережив під большевиками найтрагічнішу добу своєї історії. Советськосталінська влада із 40 мільйонів українського населення знищила поперх 10 мільйонів і мала метою знищити решту, а ті, які поки що жили, несли страшне ярмо неволі. Отже, хіба можна обвинувачувати Український Народ, що він спонтанно кинувся у той бік, звідки йшло, як йому здавалось, визволення. Коли большевицька влада

«Нова сторінка в модерній українській поезії»

(до 135-річчя від дня народження Павла Тичини)

в році 1941му тікала перед німецьким військом, то залишала в українських містах тюрми, повні народу — українців і неукраїнців, яких не мала часу розстріляти. Ці люди спонтанно ломали двері й стіни і виходили на волю, вітаючи визволителів, хто б вони не були. І ми питаємось — які люди і який народ в аналогічних умовах повівся б інакше? Тому то в перші місяці війни 1941 року німецьку армію зустрічали як визволителів, але ж не тільки українці, а всі народи Советського Союзу і в однаковій мірі й росіяни. Однак, це зовсім не означало будьякої ворожості до англійців чи американців.

Коли ж виявилось, що німецька політика Гітлера має метою поневолення Українського Народу і навіть фізичне винищення його, яке й почалося шляхом насильного вивезення української молоді вглиб Німеччини і вигублення полонених вояків українців, то українці відреагували діями своєї Повстанчої Армії та спонтанними народними виступами, що завдали німецькій військовій силі болючих ударів.

Щодо інших окремих посувань українців під час Другої світової війни, то, в додаток до сказаного, треба зазначити, що ці посування ніколи й нігде не були спрямовані на поневолення чи скривдження когось, лише на власну самооборону, на що має святе право кожний народ, як і кожна людина.

Так, в порядку цієї самооборони, українці брали певну участь у створеній німецькою владою Галицької дивізії, а також робили систематичні заходи щодо організації Української Армії. І в одному, і в другому випадку українці мали на увазі зовсім не поміч Гітлерівській абсурдній політиці, а свої самостійні цілі. Власне через це німецька військова влада не допускала українських старшин на командні становища в Галицькій дивізії, як також до кінця війни не погоджувалась на створення Української Національної Армії. Між тим, сучасна дійсність показує, що ці далекосяглі задуми українців були цілком правильні: коли б свого часу пощастило створити з українських робітників і полонених у Німеччині Українську Армію, то дуже можливо, положення на Сході і в Центральній Європі виглядало б зовсім інакше і світ не мав би стільки клопотів, як має їх нині.

Серед видатних майстрів поетичного слова в українській літературі особливо вирізняється постать Павла Тичини, яким ми можемо гордитися, незважаючи на всі його відступи від перших геніальних віршів. «Соняшні кларнети», які з'являються в 1918 році, возвеличили Павла Тичину на п'єдесталі слави, з якого він уже не мав зійти. Підтвердили цю славу і наступні збірки «Замість сонетів і октав», «Плуг», «Вітер з України», як і «Чернігів», що з'явилася 1931 року.

«Виростаючи з українських літературних традицій, головню з імпресіонізму М. Коцюбинського і деяких творів українського й європейського модернізму й символізму та християнсько-ідеалістичної філософії Гр. Сковороди й пребагатої спадщини народних пісень і старовинних дум, — відзначала Марія Овчаренко, — Тичина розгорнув у своїх Соняшних кларнетах неперевершені образи радісного світовідчуження, опертого на гармонії і ритмі безсмертної музики всесвіту. Свою неповторну поетичну індивідуальність він проявив у перетопленні традиційних поетичних засобів української мови зі своїми власними інвенціями й новотворами. І так перед читачем відкрилося нечуване багатство тонів, барв, світлоритму, в якому «музичною рікою біжать світи», «акордяться планети». Майже в кожному вірші все співає, звучить: і далекі планети, і земля, і стежка в городі, і верба при дорозі, і ліси... Кожний рядок цієї збірки заговорив на всіх просторах Української землі і радісним відгуком відбився в серцях сучасників».

Але на цьому геніальність Павла Тичини у віршуванні закінчується. В цьому можна переконатися насамперед з вірша «Партія веде», котрий був опублікований українською мовою на першій сторінці головної компартійної газети «Правда» в 1933 році — саме тоді, коли Україна конала від Голо-

домору-геноциду, організованого московським режимом. З цього приводу еміграційний журнал «Смолоскип» 1956 року зазначав: «І тут П. Тичина майже в цілості вмирає для української літератури і переключається на партійні замовлення».

Відтак, уже наступного року з'являється одноіменна з даним віршем збірка поезій Павла Тичини, ще через два — «Чуття єдиної родини». А вже наступна — аж 1941 — «Сталь і ніжність».

Особливо наочно видно фальсифікацію творів Павла Тичини більшовицькою цензурою у вірші «Золотий гомін»,

про що свідчать скорочені виділення в тексті:
То Україну
За всі роки неслави благословляв хрестом Опромінений, **ласкою Божою** в серце зранений
Андрій Первозваний.
У роки Другої світової москва використала Павла Тичину в боротьбі проти української діаспори, зокрема, канадської, яка вимагала від свого уряду добиватися відновлення незалежної Української держави після закінчення війни. Він підписує статтю «Геть брудні руки від України!», яка вміщується в канадських прорадянських газетах. У ній Тичина виправдовує окупацію московю українських земель у 1920 році ось таким пасажем: «Щоб відстояти своє існування проти сильного агресора, мала держава повинна вступити в тісний союз з великою неагресивною державою на началах рівноправності. Такий досвід історії».

Зрештою, до кінця свого життя Павло Тичина не зміг вирватися із зачарованого кола, до якого він сам себе загнав. На жаль, він намагався втягнути до нього і молодших лі-

тераторів, застерігаючи їх від прямої рішучості в обстоюванні української правди. Наш видатний поет Дмитро Павличко згадував, що коли 24 серпня 1991 року він біг з машбюро до сесійної зали Верховної Ради ще УРСР з надрукованим текстом Акта про проголошення незалежності України, то на сходах йому почувся нібито шепіт на вухо Павла Тичини: «Дмитре, опам'ятайтеся, будьте обачнішим, не губить себе!»...

Як відомо, свого часу Дмитро Павличко не послухався застережень Тичини, відкинув їх він і тоді, коли ніс до сесійної зали на голосування надрукований проект історичного документа — Акта про проголошення незалежності України. Відтак його було проголосовано всіма тими, хто з шкільної лави безумовно знав про вірш Тичини «Партія веде».

Водночас на слуху всієї України, всього світового українства тоді була покладена на музику Олександром Білашем поезія Дмитра Павличка «Два кольори». А про «нову сторінку в модерній українській поезії» мало хто знав, бо вона була заборонена комуністичною партією, якій так вірно служив Павло Тичина, загубивши свій геніальний талант...

Володимир Сергійчук
Продовження
у наступному номері

Неймовірна історія родини священника

■ Юрій Лящ

Родина священника зі Львова святкує поповнення: Наталія Курпіта, яка вже виховує шістьох доньок, народила сьому дівчинку. Попри поважний вік матері та медичні ризики, немовля з'явилося на світ здоровим, отримавши найвищий бал від лікарів.

Наталія та о. Петро перебувають у шлюбі вже 28 років. Колись, іще на початку спільного шляху, під час навчання чоловіка в семінарії, подружжя мріяло про трьох дітей. Проте доля розпорядилася інакше: спершу на світ з'явилися три доньки, а згодом родина поповнилася четвертою, п'ятою та шостою дівчинкою.

Коли торік Наталія дізналася про сьому вагітність, це стало несподіванкою для всіх. Попри немолодий вік, батьки та шість старших сестер із радістю чекали на маля. «Коли ми ходили з чоловіком на планові обстеження і хотіли дізнатися стать дитини, чоловік запитав у лікаря, чи це дівчинка, а той усміхнувся і запитав, звідки ми це знаємо. А Петро казав, що відчуває: це знову дівчинка. Але для нас немає різниці, тому що кожна наша дитина — це подарунок Божий, наша втіха, радість і все, заради чого ми живемо», — ділиться багатодітна матір.

Народжувати жінка вирішила в перевіреному Сьоме сонечко

місці — лікарні святої Анни, де фахівці вже приймали її попередні п'ять пологів. Сьома вагітність протікала стабільно, проте на останніх тижнях виникли ускладнення з артеріальним тиском. Через це пацієнтку терміново ушпитали до відділення патології вагітності.

Пологи розпочалися на 39-му тижні. Як і попередні шість разів, дівчинка з'явилася на світ природним шляхом. Символічно, що маля народилося в день пам'яті святої мучениці Маріанни, тож донечку назвали Мар'яною.

Медики наголошують, що пологи після 40 років завжди супроводжуються підвищеними ризиками, проте віра й сила духу Наталії допомогли подолати всі перепони. «У віці після 40 ускладнення множаться на два, це також і більший ризик вроджених вад для плода, але п. Наталія — жінка великої сили й віри, яка безмежно любить дітей. Вона справно народила дівчинку, яка отримала 9,9 за шкалою Апгар», — розповіла акушер-гінеколог Надія Чаплінська.

«Коли відчуваєш, що в тобі вже зароджується нове життя; коли народжуються менші дітки, а старші допомагають; коли в хаті постійно чути дитячий сміх — ти за кожен день, дітей і чоловіка дякуєш Богу й розумієш, що життя набирає найвищих цінностей», — каже породілля.

321 ВИСТУП У ХРАМАХ З ВІЙСЬКОВИМИ

■ Олег Дерев'янюк

«Волонтери Коло Доброти» з Дрогобиччини разом з військовослужбовцями провели 321 благодійний виступ у храмах, що стало абсолютним рекордом України. У Дрогобицькій районній військовій адміністрації зазначили, що це досягнення зафіксували представники Національного реєстру рекордів.

Церемонія нагородження відбулася в храмі с. Верхні Гаї, що в Дрогобицькому районі. «Коли діти стоять пліч-о-пліч з

воїнами, це стає найсильнішим доказом того, за що саме ми боремося — за майбутнє», — поділилися військовослужбовці. Як

зауважили в районній адміністрації, спільні виступи стирають дистанцію між цивільними та військовими. «Вітаємо юних волонтерів і наших захисників! Ваша праця — це справжній «духовний бронезилет» для нашої громади та країни», — ідеться в повідомленні. Такого результату вдалося досягти за більш ніж два роки. Ініціаторкою проекту стала дрогобичанка Іванна Балко.

Келії Василіанського монастиря отримали охоронний статус

■ Маркіян Рой

Уяворіві на Львівщині після втручання прокуратури уклали охоронний договір на пам'ятку архітектури місцевого значення — «Келії Василіанського монастиря».

Об'єкт, який перебуває у власності міської ради й був унесений до державного обліку ще 1980-го,

тривалий час залишався без належного правового захисту.

Ідеться про будівлю, зведену в середині XIX ст. на місці дерев'яних споруд XVII ст. Комплекс виконаний у стилі класицизму й має історичну цінність — у різні роки тут діяли дівоча школа, гімназія та лицей.

З 1944-го приміщення використовують для потреб Яворівської цен-

тральної лікарні. Водночас, як установили правоохоронці, комунальне підприємство не уклало необхідного охоронного договору з профільним департаментом Львівської обласної військової адміністрації, що створювало ризики для збереження пам'ятки. Прокурори звернулися до суду з вимогою зобов'язати укласти відповідний договір. Суд позов задовольнив, після чого пам'ятка отримала належний правовий захист.

Папа закликав до роззброєння

■ Юстина Зарваниця

Папа Лев XIV закликав світових лідерів зупинити збройні протистояння.

У своєму пасхальному посланні на площі Святого Петра глава Католицької церкви закликав до припинення конфліктів у всьому світі й застеріг від прагнення до влади. «Нехай ті,

хто має зброю, складуть її», — наголосив він.

Понтифік не став називати конкретних війн, але звернувся зі своїм закликом до всіх глав держав і урядів. Минулими тижнями, відомий своїми стриманими заявами, Святий Отець різко критикував війну в Ірані й закликав Дональда Трампа відмовитися від ескалації та шукати іншого шляху.

■ Ірина Коляда

Правоохоронці Харківської області встановили причетність двох ченців монастиря Української православної церкви (УПЦ) Московського патріархату (МП) до вчинення злочинів сексуального характеру щодо неповнолітніх.

Про це поінформували Офіс генерального прокурора та Національна поліція (НП) України.

Ченців викрили в розбещенні дитини

За даними слідства, 52-річний рясофорний монах, відповідальний за приготування печива, під приводом частування солодощами запрошував додому 14-літню дівчину. Зловмисник напоював її, змушував роздягатися, приймати душ, фотографував і фільмував на відео оголену дитину.

Крім того, 24-річний ієромонах тієї ж церкви у стані алкогольного сп'яніння заманив дівчинку до підвалу монастиря та

поглумився над нею. Зараз він перебуває під домашнім арештом. Під час обшуків вилучили стільникові телефони й інші матеріали зі злочинним контентом, що підтвердили судові експертизи. Рясофорного ченця взяли під варту з правом застави 998,4 тис. грн, йому суд також призначив домашній арешт. Прокуратура заявила, що оскаржить рішення і вимагатиме для обох безальтернативного тримання під вартою.

ПАЛАЦ АРХИЄПІСКОПІВ І МУЗЕЙ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ

Палац в Оброшиному

Руїни костелу і церква Дмитрія

Музей воєнної історії в Конопниці

■ Орися Шиян

Усього за кілька кілометрів від Львова є затишна місцевість з історичними пам'ятками та природними локаціями для відновлення сил і рівноваги. Життя в Оброшиному вирувало вже в XV ст.

Згодом королівські володіння перейшли у власність львівського архієпископа. А у XVIII ст. звичайної фільварок перетворили на літню резиденцію архієпископів. Із тих часів там зберігся бароковий палац, що є доміантою села.

Двоповерховий палац збудували 1730 року за проектом архітектора

Юзефа Фонтани. До комплексу входила розкішна резиденція з анфіладним плануванням, палацовою каплицею, господарські й службові будівлі, парк. Брама парадного в'їзду була оздоблена скульптурами у стилі рококо.

У XX ст. вигляд палацу суттєво змінили. Над його головним фасадом попрацював архітектор Броніслав Віктор, який додав модернових і ардекових рис. Із паркового боку на терасі стоять декоративні тумби зі скульптурами. На одному зі службових приміщень стояла скульптура Атланта, що тримає земну кулю на плечах.

До палацу провадить липова алея. Далі палацово-парковий ансамбль

продовжує дендропарк. Нині там можна побачити не лише традиційні для регіону дерева, а й завезені види: платани, модрини, різні сорти кленів і хвойних.

Парк «Джерело» — зоологічно-дендрологічний простір, орієнтований на сімейний відпочинок. Тут можна побачити оленів, козуль, диких кабанів, декоративних птахів і водночас гарно провести час на природі — прогулятися облаштованими стежками й поспостерігати за пернатими на ставку.

Цікавою є і сакральна спадщина села. Церква Святого Дмитрія була збудована 1914-го за проектом архітекторів Тадея Обмінського й Олександра

Лушпинського. Вона замінила попередню дерев'яну XVIII ст. під ґонтом. Її форми — нетипове рішення для сільських церков. Однобанний храм має ознаки конструктивізму, ар-деко й української сецесії. Зовні вона наче прикрашена вишиванкою. Поруч із такою сучасною церквою контрастує традиційна народна дерев'яна дзвіниця, що збереглася з XVIII ст. Біблійні сюжети в інтер'єрі доповнюють багаті орнаменти.

Поруч із церквою Дмитрія є руїни парафіяльного костелу Воздвиження Чесного Хреста 1791 року, який був чинним до виселення поляків після Другої світової війни. Це усипальниця архієпископів.

У Ставчанах, що належать до Оброшинської громади, також сучасна мурована церква Архистратига Михаїла 1909-го за проектом Василя Нагірного і поруч дерев'яна дзвіниця XIX ст., причислена до пам'яток національного значення. Цінними є ікони іконостаса, які 1937 року написав Антін Манастирський.

А в селі Конопниці цікавим для туристів є музей «Жива історія», присвячений воєнній тематиці. Його створило Товариство пошуку жертв війни «Пам'ять». Там розповідають про події Першої та Другої світових воєн, національно-визвольних змагань і сучасної російсько-української війни.

Костел із Богородицею, що плаче

■ Ірина Коваленко

Зовні непримітний костел у Нижанковичах існує від XV ст. Щоправда, через історичні перипетії йому довелося витримати не один обстріл і руйнацію, а відтак і відбудову, та все ж храм уцілів і тепер є місцем паломництва, санктуарієм Матері Божої Провидіння.

Перший костел у Нижанковичах з'явився у XV ст. Цю муровану святиню звели за кошти короля Казимира IV, який був патроном храму. Проте його знищили 1524-го татари. 1540 року костел відбудували й освятили як Пресвятої Трійці, Непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії, свв. Мартина, Миколая і Варвари та 11 тис. панн.

Потому патронат над костелом передали Перемишльській катедрі. Тобто храм не мав парафіяльного священника — там правили ксьондзи, які приїжджали з Перемишля, що всього за 10 км від Нижанковичів.

1624-го святиню знову знищили татари, та її знову відбудували, цього разу коштом парафіян. Упродовж XVII ст. будівлю довели до повного парафіяного вигляду. Лише 1927-го в Нижанковичах створили парафію. На той час римо-католицька громада була великою:

там молилося майже 2 тис. вірних не лише з Нижанковичів, але й довколишніх сіл. Першим настоятелем став о. Михайло Поправський.

Костел працював до 1946 року, тоді останній настоятель о. Станіслав Косцінський виїхав до Польщі й вивіз частину костельного майна. Радянці використовували храм як зернохосовище, а з 1960-х рр. — як спортзал школи, розташованої навпроти.

Святиню відновили у 1990-х. На стелі костелу зберігся розпис, також є давня фундаційна таблиця. Нині там моляться невеличка парафія, проте храм є місцем паломництва. 2005-го гіпсова статуетка Богородиці на бічному вітарі почала сльозоточити. Мадонна плакала щомісяця 13 числа, а коли помер Іван Павло II, сльози лилися два дні. Невдовзі люди відчували аромат троянд. До костелу звідусіль стали з'їжджатися паломники. А в травні 2007 року храм проголосили санктуарієм Матері Божої Провидіння.

Богородиця, що плаче

Скульптура скорботного Христа

Сучасний інтер'єр костелу

У костелі також збереглася дерев'яна скульптура скор-

ботного Христа у терновому вінку, що сидить.

ЯК НКВС ОГОЛОСИВ ВОРОГОМ НАРОДУ КАПІТАНА «ДИНАМО»

■ Юрій Корзаченко

Є в історії київського «Динамо» кілька футболістів із «проблемними» прізвищами. Скажімо, Анатолій Бишовець певний час після дебюту фігурував у звітах як Бишевец, аж поки не звернувся до журналістів з відповідним проханням. Віктора Серебряникова часто-густо писали через третє «є». Володимир Веремєєв згідно з паспортом, Веремієв. А того, хто за документами Костянтин Шегоцький, називали і Шегодським, і Щегодським, і найчастіше Щегоцьким.

Таким і залишається в більшості реєстрів форвард непересічного таланту, капітан «Динамо» в період перших чемпіонатів Радянського Союзу, людина, що їй доля приготувала жорстоке випробування, і футбольний герой.

Щегоцький перебрався до Києва з Москви — як сам казав, ближче до тепла — 1933-го. Того ж сезону був визнаний найкращим футболістом УРСР. Аналогічного визнання був удостоєний і 1936 року.

Невисокий, без видатних фізичних даних, Щипа, як називали його в колективі, відзначався на полі невтомністю та наполегливістю, умінням зробити результативну передачу та передбачити розвиток подій на кілька ходів уперед. Забивав і сам, регулярно й ефектно.

Лєвова пайка його заслуги в динамівському сріблі 1936-го, коли в прем'єрному чемпіонаті для команд спортивних товариств і відомств кияни поступилися тільки московським одноклубникам. У бронзі — сезону наступного. Запам'ятався і діями у складі збірної республіки (зокрема, відзначився хеттриком у поєдинку з Туреччиною

в Харкові), а найкращий матч за збірну СРСР, вочевидь, зіграв проти грізної команди Басконії.

Щоправда, формально баскам тоді, 8 липня 1937 року, протистояв московський «Спартак», але до перемоги доклали зусиль запрошені для посилення кияни Віктор Шиловський і Костянтин Щегоцький, а також армієць Григорій Федотов. Двоє останніх саме й організували перший гол у ворота гостей, поклавши початок розгрому — 6:2. «Найсильнішим був центрфорвард Щегодський», — писала про ту зустріч газета «Червоний спорт». — Це людина неймовірної працездатності. Під час матчу його можна було побачити всюди, на всіх ділянках поля. Й усюди він корисний. Прекрасно комбінує і майстерно б'є по воротах. У найскрутніші хвилини спокійний. Напористий, але обачливий, добре обводить, але не заводиться, ніколи не розгублюється, завжди надихає команду, виховує у неї волю до перемоги. Він не втрачає бадьорості у програші, не зазнається з перемогою. Блискучий центрфорвард і чудовий капітан. Це один із найрозумніших гравців

на полі й, можливо, найсильніший центр нападу в Радянському Союзі».

У тому ж числі головного радянського спортивного видання надрукована постанова Центрального виконкому СРСР про відзначення учасників матчу з басками високими державними нагородами. Щегоцький першим із динамівців Києва одержав орден «Знак пошани», разом із маршалом Блюхером, академіком Філатовим, скульптором Мухіною.

Цей орден йому пригадають за рік, коли в НКВС озвучуватимуть обвинувачення: зневага до радянської нагороди (чому, мовляв, не носив!), приналежність до польських шляхтичів (батько був графом), шпигунство і участь у правотроцькістській змові. «Як капітан команди я завжди в усьому прагнув чесності, — намагався докопатися до реальних причин свого арешту Щегоцький. — Міг кому завгодно відповісти відверто й різко. Навіть самому «господареві» України Лазарю Кагановичу. Коли ми з великим рахунком зазнали поразки від московських армієців, той вилаяв нас у роздягальні. Я тоді заступився за команду: «Якби

перемогли, ви б приписали це собі!» Такі речі не забуваються».

На допитах упродовж двох місяців йому вибили зуби, зламали кілька ребер, скалічили руки. Тортур тривали й у Лук'янівській в'язниці, у спецкорпусі для «ворогів народу». «Люди там буквально повзали від побоїв та голоду, — згадував футболіст. — Багато забивали до смерті. Провів я в тому пеклі понад рік. Дивуюся, як вижив».

Його відпустили через 15 місяців. Два дні по тому повернули «Знак пошани» та видали документи про реабілітацію. Знадобилося тривале лікування, щоб відновити необхідні фізичні кондиції й знову одягти футболку київського «Динамо».

В автобіографічній повісті «У грі та поза грою» цьому трагічному відтинку свого життя Щегоцький присвятив один-єдиний абзац. Зізнавався: це все, що залишилося після правок цензора. Є в книжці розповідь про початок війни, про те, як разом із кількома

товаришами гравець вибрався з оточеного Києва, як після неймовірних пригод потрапив нарешті до своїх.

Футболу загалом служив більш ніж 60 років. Ставши тренером, працював у київському «Динамо», донецькому «Шахтарі», одеському «Харчовику», рівненському «Колгоспнику», вінницькому «Локомотиві» та миколаївському «Суднобудівнику». Упродовж двох років очолював республіканську футбольну секцію.

Згідно з тодішніми нормативами радянського спорту, мав би отримати знак «Заслужений майстер», як багато хто з його партнерів по збірній СРСР. Однак пробити броню бюрократії так і не вдалося — ні за гарячими слідами, ні в часи «відлиги». 1965-го Федерація футболу УРСР подала клопотання про присвоєння Костянтину Щегоцькому найвищого спортивного звання. Але в якомусь із високих московських кабінетів наклали візу «Утриматися».

Три моменти смутку нідерландців

■ Роман Журба

Учетвер, 9 квітня «Шахтар» (Донецьк) грав з AZ (Алкмаар) у чвертьфінальному матчі Ліги конференцій на «домашній» для «гірників» арені в Кракові (Польща).

Початок умовно домашнього поєдинку був затьмарений болісним моментом, коли Ізакі Сілва, гравець господарів, вимкнувся на кілька митей після того, як у матчі сталося порушення правил. Лікарі команди негайно надали йому необ-

хідну допомогу. Футболіст отямився і навіть повернувся на поле. Але згодом бразильця все ж вирішили замінити. Загалом прагнення команд у першому таймі були не надто яскравими, і по завершенні першої половини зустрічі футболісти

пішли в роздягальню, не зробивши жодної спроби для перемоги.

Після перерви стало здаватися, що команди ожили. От тільки Педрінью влучив м'ячем у поперецину, а Пататі не вдалося змусити помилитися Різника. Проте «гірники» все ж знайшли свою гру, перетягнувши зрештою ковдру на себе.

Рахунок відкрили аж на 72-й хвилині. Педрінью поцілів прямісінько в «дев'ятку». І саме цієї миті господарям удалося взяти суперників у клінч. Минуло ще десять хвилин гри й Аліссон зробив рахунок удвічі більшим. А ще за дві хвилини він же поставив остаточну крапку в матчі, забивши свій другий гол, — 3:0.

ДО СЛОВА

В Італії під час матчу між «Гальганьяно» й «Уніон Мулаццано» Маттео Чічері, головний тренер гостей, який відбував дискваліфікацію, вирішив обійти заборону доволі екстравагантним способом: з'явився на стадіоні в сутані священника й розташувався біля огорожі за воротами. Протягом матчу видавав,

що молиться, а насправді передавав тактичні підказки своїй команді. Проте «маскування» не витримало напруги гри. На 37-й хвилині другого тайму після гола суперників Чічері вибіг на поле й копнув ногою гравця опонентів, спричинивши хаос на полі. Та це ще був не кінець. Коли його команда забила ви-

рішальний м'яч, тренер знову вискочив на поле, але цього разу, щоб відсвяткувати гол та пообразити суперників. За це Маттео Чічері отримав додаткову дискваліфікацію на чотири місяці за агресію, порушення правил та неспортивну поведінку, а президент клубу — штраф і два місяці відлучення.

ФРУКТИ, ЩО ЗНИЖУЮТЬ ТИСК

■ Ірина Нестерова

Багато хто вважає, що фрукти не є необхідними в раціоні, але нове дослідження підтверджує, що вони можуть відігравати важливу роль у здоров'ї серця, особливо для людей із переддіабетом.

Науковці вирішили перевірити просту ідею: що станеться, якщо люди з переддіабетом просто додадуть до свого щоденного раціону два конкретні фрукти, не змінюючи нічого іншого.

Дорослих із переддіабетом розділили на дві групи. Перша, яка отримала назву «Авокадо-манго» (АМ), протягом восьми тижнів щодня додавала до свого раціону один середній плід авокадо і горняк свіжого соку манго як у складі основних прийомів їжі, так і перекусів.

Друга група отримувала приблизно таку ж кількість калорій, але замість цих фруктів споживала продукти на основі вуглеводів. Ніхто з учасників не одержував указівок худнути. Ніхто не змінював своїх звичок щодо фізичної активності. Єдиною суттєвою різницею були ці два фрукти. Наприкінці восьми тижнів дослідники порівняли результати, і група, що споживала фрукти, мала кращі показники за кількома критері-

ями серцево-судинного здоров'я.

Функцію кровонесних судин оцінюють за допомогою показника, який називається потокоопосередкованою дилатацією (FMD). Це своєрідний тест того, наскільки добре артерії можуть розширюватися у відповідь на збільшення кровотоку. Здорові судини роблять це легко, тоді як жорсткі або пошкоджені — ні.

У групі АМ показник FMD зріс до 6,7 %, тоді як у контрольній групі він, навпаки, знизився до 4,6 %. Це суттєва різниця, уважають учені. Діастолічний артеріальний тиск (нижній показник у вимірюванні, що відображає навантаження на судини між ударами серця) у першій групі також покращився, особливо серед чоловіків.

У чоловіків із контрольної групи центральний артеріальний тиск зріс у середньому на 5 мм рт. ст. Натомість у чоловіків, які споживали авокадо та манго, спостерігалось зниження приблизно на 1,9 мм рт. ст. Така різниця в довготривалій перспективі має велике значення.

Авокадо і манго можуть здатися неочевидним поєднанням: одне масне і більш нейтральне на смак,

друге — солодке й тропічне. Але з погляду харчової цінності вони добре доповнюють одне одного. Авокадо багате на корисні для серця мононенасичені жири, а також на калій і клітковину. Манго забезпечує організм вітаміном С, антиоксидантами та додатковою клітковиною. Тому в групі АМ дослідники зафіксували зростання всіх трьох показників: клітковини, вітаміну С і мононенасичених жирів.

Крім покращень у серцево-судинній системі, у групі, що споживала фрукти, також покращилися деякі показники функції нирок. «Це дослідження підтверджує ефективність стратегій, що ставлять їжу на перше місце, для зниження ризику серцево-судинних захворювань, особливо у вразливих групах населення, як-от люди з переддіабетом», — зазначила Брітт Бертон-Фрімен з Іллінойського технологічного інституту та керівник дослідження.

Одним із найцікавіших відкриттів стало те, що учасники, які їли авокадо та манго, не худнули, адже вони не скорочували кількість калорій, не стали більше тренуватися чи займатися спортом. Проте покращення серцево-судинних показників усе одно відбулося. «Це обнадійливий сигнал: невеликі, але поживні доповнення, як-от включення авокадо та манго до раціону, можуть підтримувати здоров'я серця без суворих правил чи радикальних змін у харчуванні», — додала проф. Бертон-Фрімен.

У цьому дослідженні не виявили змін у рівні холестерину, цукру в крові чи запалення, тому це не універсальне рішення, але як частина ширшої картини ці результати заслуговують на увагу.

Які яйця корисніші — варені чи смажені?

■ Ольга Зайцева

Яйця вважаються одним із найпоживніших продуктів харчування в раціоні. Нутриціолог Олександра Білаш розповіла, які яйця корисніші, як їх краще готувати і скільки яєць на день можна вживати без шкоди для здоров'я.

За її словами, яйця належать до найпоживніших продуктів, адже вони містять повноцінний білок, незамінні амінокислоти, вітаміни А, D, В12, холін, селен і залізо. Однак користь яєць значною мірою залежить від способу їхнього приготування. З погляду здорового харчування варені яйця вважаються кориснішими. Під час варіння не потрібно додавати жир, тому калорійність страви нижча. Крім того, такий спосіб приготування не призводить до утворення небажаних продуктів термічної обробки.

Смажені яйця також можуть бути частиною раціону, але потрібно враховувати, що при їхньому приготуванні зазвичай використовують олію або масло, що підвищує калорійність такої страви. «За сильного обсмажування можуть утворюватися продукти окислення жирів. Тому бажано готувати їх на помірному вогні та з якісною олією, краще рафінованою. Можна взяти, приміром, олію авокадо, рапсову або гхі», — пояснила медик.

Які яйця корисніші — «у мішечок» чи твердо зварені? Щодо цього вона зазначила, що сирі або недостатньо термічно оброблені яйця (наприклад, зварені «в мішечок») теоретично можуть містити бактерію Salmonella

(що викликає сальмонельоз). Тому яйця з рідким жовтком вважаються безпечними не для всіх. «Вагітним жінкам, маленьким дітям, літнім людям та особам з ослабленим імунітетом краще вживати тільки твердо зварені яйця протягом приблизно дев'яти-десяти хвилин, — пояснила д-р Білаш.

Щодо того, скільки варених яєць можна їсти на день, вона сказала, що для більшості здорових дорослих безпечна денна норма — два яйця. Помірне споживання цього продукту як окремої страви або у складі інших не підвищує ризику серцево-судинних захворювань. Це означає, що людям із підвищеним холестеринем теж можна додавати яйця у своє меню, але важливе значення має загальний раціон — він має бути збалансованим. «Яйця як поживний і доступний продукт можуть бути цінною складовою збалансованого раціону, але важливо враховувати спосіб приготування та брати до уваги індивідуальні особливості організму», — зауважила лікарка.

Якщо ж мова про те, чому не можна їсти яйця щодня, то за певних недуг або станів, приміром, захворювань шлунково-кишкового тракту, алергії тощо, частота й кількість споживання яєць можуть вимагати індивідуальних рекомендацій.

■ Зоряна Павлюк

Президент США підписав указ, яким запровадив 100-відсоткове мито на окремі лікарські препарати.

Мета цього рішення — стимулювати виробництво

100-відсоткове мито на деякі ліки

у Сполучених Штатах. Під дію мита потрапляють запатентовані препарати, що не мають угоди про ціноутворення «режиму найбільшого сприяння» з боку США. Відповідно до цих угод, компанії гаранту-

ють, що американці платимуть таку ж суму, яку інші заможні країни платять за аналогічні ліки.

Проте компанії можуть знизити мито до 20 %, якщо перенесуть виробництво до Сполучених Штатів.

Цілковите звільнення від мита можливе за умови одночасного перенесення виробництва й укладення цінової угоди з Міністерством охорони здоров'я США. Для великих компаній передбачений

120-денний перехідний період перед початком дії мита. Водночас продукція з країн, які мають торговельні угоди зі США (Швейцарія, Японія, Південна Корея і Європейський Союз), підпадає під мито у 15 % відповідно до умов угод.

NASA ЗНОВУ ВІДПРАВИЛА АСТРОНАВТІВ НА МІСЯЦЬ

■ Богдан Скаврон

Агенція NASA запустила перший з 1972 року пілотований політ до Місяця: у межах місії Artemis четверо астронавтів вирушило в десятиденну подорож. Пілотований космічний корабель Orion із чотирма астронавтами на борту успішно виконав свою місію.

Запуск здійснили за допомогою важкої ракети-носія SLS зі стартового майданчика 39B Космічного центру ім. Кеннеді на мисі Канаверал на Флориді. Екіпаж місії складається з командира Ріда Вайзмана, пілота Віктора Гловера, фахівця місії Крістін Кох, а також Джеремі Гансена, астронавта Космічної агенції Канади. Через 25 годин лету Orion завершив повний оберт навколо планети, після чого його власні двигуни збільшили швидкість до 11 км/с і спрямували корабель до Місяця.

Учені з Центру досліджень Землі й планет Національного музею авіації та космосу виявили більше

ніж 1 тис. раніше невідомих тріщин на поверхні Місяця. Це вказує на те, що супутник Землі стискається та змінює свою форму. Така тектонічна активність може загрожувати астронавтам під час перебування на Місяці.

Ще з 2010 року вчені знають, що Місяць поступово стискається, оскільки його внутрішня частина охолоджується. Це явище створило характерні форми рельєфу, відомі як «лопатеві уступи», що було виявлені в місячних високогір'ях. Ці структури утворюються, коли кора Місяця стискається і вздовж розламу утворюється своєрідний хребет.

Однак у своєму новому дослідженні науковці виявили дивні тріщини в іншій ділянці, що називається місячними морями, які зі Землі видаються величезними темними рівнинами на поверхні Місяця. «Ми знали про поширеність лопатеподібних уступів по всьому місячному нагір'ю, але це вперше, коли вчені задокументували таке поширення подібних рис на всій місячній поверхні», — зазначив Коул Найпавер, провідний автор дослідження.

Подальше вивчення тектонізму на Місяці приведе до глибшого розуміння його внутрішньої структури, теплової та сейсмічної історії, а також потенціалу майбутніх «місяцетрусів». Це важливо в контексті американської програми дослідження Місяця Artemis. «Краще розуміння місячної тектоніки та сейсмічної активності безпосередньо вплине на

Хто на борту «Артеміди II»?

Перші люди, які відправилися на Місяць із часів «Аполлона-17» в 1972 році. Екіпаж із чотирьох осіб не висаджувався на Місяць, а здійснив його обліт, пролітаючи зі зворотного боку, щоби протестувати системи життєзабезпечення космічного корабля «Оріон».

безпеку та науковий успіх цих і майбутніх місій», — наголосив д-р Найпавер. Хоча відкриття тріщин допомагає нам зрозуміти геологічні особливості

Місяця, воно може мати катастрофічні наслідки для космічних агенцій, які мають зонди на Місяці, а також для тих, хто планує відправити туди людей.

Коштовне каміння на Марсі

■ Іван Заторський

Марсохід NASA Perseverance під час дослідження краю стародавнього ударного кратера, вік якого сягає 4 млрд років, натрапив на унікальне скупчення цінних каменів.

Учені класифікували кристали як корунд і не прагнуть робити жодних припущень щодо їхніх різновидів без подальшого хімічного аналізу.

Науковці опромінили їх лазером камери SuperCam. Він впливає на мінерали, змушуючи їх випромінювати світло певних довжин хвиль. А оскільки кожен елемент і сполука випромінюють світло певних довжин хвиль, це дає змогу визначити хімічний склад зразка. Аналіз засвідчив,

що три з оброблених лазером зразків породи демонстрували явні ознаки мінералу корунду із вкрапленнями хрому, що відповідає хімічним характеристикам рубіну. Однак кристали надто малі, щоб їх можна було побачити за допомогою камери марсоходу Perseverance, і їхній достеменний хімічний склад невідомий. Тому дослідники не можуть з упевненістю сказати, виявили марсіанський рубін чи якийсь інший тип корунду.

Хоча знайдені взірці надто дрібні для ювелірної справи, вони підтверджують, що Марс є справжньою геологічною лабораторією. Раніше там уже виявляли ознаки опалу та кварцу, що свідчить про набагато складнішу історію планетарних надр, ніж уважалося раніше.

РФ запустила на орбіту «аналог Starlink»

■ Олег Садовий

Російська приватна космічна компанія «Бюро 1440» вивела на орбіту перші 16 супутників проекту «Рассвет». Низькоорбітальна група призначена для забезпечення широкопasmового інтернету та позиціонується як російський «аналог Starlink» компанії SpaceX.

Це був уже третій запуск, однак уперше на орбіту вивели серійні апарати. Для повноцінної роботи на орбіті має перебувати близько 250 супутників. Перший пакет-

Супутниковий центр управління високошвидкісним інтернетом за програмою «Рассвет». 2024 р. Росія

ний запуск 16 космічних апаратів цільової групової супутникової мережі відбувся в березні ц. р.

Спершу проект планували для цивільних потреб, зокрема, щоби підтримати авіаперевезення і залізничний транспорт. Однак після того як Ілон Маск вимкнув російським військовим доступ до Starlink, пріоритет супутникової групи змістився у бік військового використання. Для заміни Starlink «Рассвету» потрібно здійснити ще більш ніж десяток запусків, розробити компактний і недорогий наземний термінал і налагодити масове виробництво.

Сам же Ілон Маск вирішив збудувати у США найбільший у світі завод з виробництва чипів. Проект матиме назву Terafab і буде спільним підприємством Tesla, SpaceX та xAI. За словами мільярдера, він наміряється реалізувати проект Terafab в Остіні (штат Техас), що стане наступним кроком до використання сонячної енергії та створення «галактичної цивілізації».

Маск зазначив, що до теперішніх виробничих потужностей постачальників чипів не покривають майбутніх потреб його компанії. «Ми або збудуємо Terafab, або в нас не буде чипів, — сказав він. — А чипи нам потрібні, тож будуватимемо Terafab».

На підприємстві планують виробляти два типи чипів: для використання, зокрема, у системі Full Self-Driving і роботах Optimus, а також потужніші — для космічних проєктів. Вартість проєкту може сягати щонайменше 20 млрд USD. Будівництво планують розпочати із заводу Advanced Technology Fab в Остіні, де розташована штабквартира Tesla.

ГОРОСКОП ІЗ 16 ДО 22 КВІТНЯ

Овен (21.03–20.04)

Тиждень стане перевіркою вашої готовності правильно розпоряджатися фінансами. Вам захочеться діяти швидко й рішуче в надії досягти більшого та спіймати удачу за хвіст. І тут питання не у швидкості прийняття рішень, а в розрахунку. Продумайте все до дрібниць, перш ніж зважитесь на різкі зміни. Єдина і найглобальніша проблема для вас зараз — це вигорання. Ви можете не помічати втому доти, доки організм не перейде в режим error. Самотні вступають у період яскравих знайомств, але будьте уважні. Іноді люди можуть здаватися цікавішими, ніж насправді.

Телець (21.04–21.05)

Настає час стабільності з можливістю зростання. І мова тут не про швидкі гроші, а про поступове поліпшення фінансового становища. Через свій характер ви схильні ігнорувати сигнали тіла, продовжуючи йти вперед до встановлених цілей. Безумовно, це неправильно, бо може призвести до загострення проблем, пов'язаних зі самопочуттям. Перевірте весь організм і подбайте про своє здоров'я. Потім іще подякуєте собі за цей крок.

Близнюки (22.05–21.06)

Вам доведеться багато спілкуватися, налагоджувати партнерські зв'язки, домовлятися та вести величезну кількість комунікацій. Особливу увагу зосередьте на нервовій системі. Легка фізична активність допоможе зняти напругу, перезавантажитися та поглянути на світ під іншим кутом. Ваш шанс зустріти свою половинку зараз у край низький. Серед великої кількості знаків уваги та флірту самотніх людей навряд чи хтось зможе справді зацікавити.

Рак (22.06–23.07)

Будьте готові до того, що у квітні можуть знадобитися значні витрати на дім, сім'ю, можливо, на переїзд до нової квартири. Подбайте про те, щоб у вас залишалися в запасі гроші, правильно розподіліть бюджет. Вам у край не вистачає фізичної активності. Від цього часто виникають болі у спині, шиї, енергія на нулі, та й самопочуття загалом не

найкраще. Відновіть свої тренування, навіть у домашньому режимі, а також виходьте на піші прогулянки.

Лев (24.07–23.08)

Зараз максимально сприятливий час для реалізації ваших амбіцій і планів. Але активний ритм життя рідко залишає час на здорове харчування. Перекуси на ходу, часте вживання напівфабрикатів у раціоні та занадто низьке споживання води можуть негативно позначитися на стані здоров'я. Дійте на випередження і перегляньте своє харчування. Проте не потрібно впадати в крайнощі та сидіти на жорсткій дієті. Достатньо споживати більше овочів і фруктів.

Діва (24.08–23.09)

Ситуація вимагатиме від вас навести лад у фінансових справах. Треба виникнути у витрати, борги, позбудьтеся зайвих зобов'язань, перегляньте підписки, що вимагають додаткових коштів. Зараз чудовий час, аби влаштувати собі повне перезавантаження. Тим більше, що цього так потребує ваш організм — емоційна втома, стрес, порушений режим сну та харчування швидко дають про себе знати.

Терези (24.09–23.10)

Буде багато партнерств, розвиток проектів і нові зустрічі. І в цій метушні важливо дотримуватися балансу. Адже ви здатні брати на себе більше, ніж отримуєте натомість. Ви сповнені сил та енергії. Однак емоційний стан може бути більш чутливим до того, що відбувається навколо. Настрій легко підхоплює зовнішні сигнали: спілкування, обставини, навіть інтонації розмов. Не ідеалізуйте свого обранця.

Скорпіон (24.10–22.11)

Вам потрібно бути надзвичайно уважними до витрат. Імпульсивні та незаплановані покупки можуть загнати вас у не найзручніше фінансове становище. Доведеться викручуватися, тож зірки радять заздалегідь скласти список витрат. Ваше самопочуття багато в чому залежатиме від способу життя та вміння вчасно реагувати на сигнали організму.

Стрілець (23.11–21.12)

На вас чекають нові цікаві проекти, додаткові завдання та зміна формату роботи. Тож доведеться попрацювати над своїм психоемоційним станом. Дихальні практики, йога, медитація стануть вашими справжніми помічниками. І попри те, що самотні люди відкриті до нових знайомств, вкладатися у розвиток стосунків ви явно наміру не маєте.

Козеріг (22.12–20.01)

Вам треба продемонструвати всі свої управлінські навички. Бо на вас лягає більше відповідальності: проекти, завдання, контроль за іншими людьми. Водночас зверніть увагу на стан шкіри, волосся та нігтів. Вашому організму не вистачає поживних речовин. Не потрібно все списувати на зміну сезону або гормональні коливання, розраховуючи, що все мине само собою. Зверніться до фахівця.

Водолій (21.01–19.02)

На вас очікує вибух божевільних ідей і нестандартних рішень. Ви починаєте бачити можливості там, де раніше не помічали. Це стосуватиметься як роботи, так і додаткових джерел прибутків. Але нервова система може опинитися під ударом. І це не спричинено проблемами зі здоров'ям, головну роль зіграє відчуття перевантаженості, пов'язане з безліччю думок, завдань, внутрішньою метушнею.

Риби (20.02–20.03)

Перед вами відкриються нові можливості, що дозволять тверезо оцінити ситуацію. Те, що раніше сприймалося як норма, починає викликати запитання: рівень прибутків, умови роботи, обсяг завдань. Старі травми дадуть про себе знати. Обов'язково запишіть на сеанс до масажиста або консультацію до мануального терапевта, щоб своєчасно вирішити питання з дискомфортом, що виник. Не варто сподіватися, що все мине самостійно. У тих, хто перебуває у стосунках, накопичилися претензії одне до одного і впливуть назовні. Уникнути цього не вдасться. Чесна й щира розмова допоможе налагодити взаєморозуміння та відпустити образи.

Світлана Таланова

К	Й	А	Х	А	Л	А	М	О	А
Е	П	П	Р	О	С	Т	О	Н	Г
Л	А	Н	У	К	А	К	С	І	І
Г	Н	М	А	Н	І	Я	К	К	Т
Р	Е	В	О	Л	Ю	Ц	І	Я	А
А	В	А	Н	О	Д	Р	О	К	Ц
Н	И	М	П	І	Д	Д	О	Н	І
О	Г	И	Н	О	Д	Р	А	П	Я
Р	І	Р	П	Р	И	М	У	Л	А
К	Н	Т	Е	Т	І	Л	А	В	К

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: агітація, вигін, глек, квалітет, кіно, кордон, крона, малахай, маніяк, пан, пардон, піддон, примула, революція, рима, скакун. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 15: гурт.

У Німеччині знайшли «фабрику» неандертальців

■ Владислав Григор'єв

Учені виявили «фабрику» часів неандертальців з виробництва кісткового жиру, вік якої становить 125 тис. років, вона працювала як годинник.

Нові дані отримали вчені з Лейденського університету під час археологічних розкопок у Неумарк-Норд у Німеччині. Вони розповіли, що в цьому регіоні неандертальці не тільки полювали на мамонтів, а й налагодили обробку кісток тварин у дуже великому масштабі.

Дослідники повідомили, що це місце лежить на березі озера й неандертальці обрали його не випадково. На «фабриці», імовірно, обробляли кістки щонайменше 172 ссавців, у т. ч. оленів, коней і турів, нині вимерлий вид великої рогатої худоби.

Процес складався з кількох етапів: кістки великих ссавців розрізали, щоб витягти звідти кістковий мозок, подрібнювали ці кістки на тисячі фрагментів, а потім нагрівали їх у воді,

щоб отримати калорійний кістковий жир. «Це був інтенсивний, організований і стратегічний процес. Неандертальці явно точно управляли ресурсами — планували полювання, транспортування туш і переробляли жир у спеціально відведеному місці», — розказав Лутц Кіндлер, перший автор дослідження.

Він припустив, що неандертальці, найімовірніше, також складували частини туш тварин у різних місцях по всій місцевості перед їхнім транспортуванням на спеціальне місце для витоплення жиру. «Вони розуміли як поживну цінність жиру, так і те, як ефективно його добувати», — наголосив науковець.